

KYMI-YHTYMÄ

HENKILÖKUNNAN
JULKAISU

- 1 Maisteri Johan Eric Dahlström 60-vuotias
- 2 Hiomopuu kuoripäällisenä ja nippuina Voikkaalle
- 8 Voikkaan puuhiomon uusi kuorimo
- 12 Vuosi ilman tapaturmia klooritehtaalla
- 14 Kuusankoski esittäytyi
- 15 Sulo Saastamoinen: Kuusaan vanhat työläiskasarmit ja niiden asukkaat
- 18 Hallan 'Läntinen'
- 19 Hallan Marttojen kesäretki
- 20 Kuusankoskella kilpailtiin yhtymän mestaruuksista
- 24 Pitkäaikaisesti palvelleita
- 24 Merkkipäiviä
- 28 Manan majoille

Takakansi:

Tehtaanlääkäri: Tupakkalakosta

Kirjoitusten ja kuvien lainaaminen ilman lupaa kielletty

TOIMITUS: VASTAAVA TOIMITTAJA: VEIKKO TALVI - TOIMITUSSIHTE: HELI KYLLÖNEN - KIRJAPAINO: KOUVOLAN KIRJA- JA KIVIP.

Voikkaan puuhiomon kuorimon edusta on muuttunut avolautasta nippuvarastoksi

Suunnitelman mukaan Voikkaan puuhiomo on saanut tänä uittokautena hiomopuunsa kuoripäällisinä ja uitto on ulottunut perille kuorimon rantaan saakka nippuina. Koska Kimolan uittokanava on vasta rakenteilla, on Päijänteeltä tulevat niput nostettu Konniveden Pohjanlahdessa ylös ja siirretty autoilla Pyhäjärven Kimolanlahteen. Autokuljetuksella on siten korvattu uittokanava.

Kesäkuun alusta lähtien kaikki Voikkaan puuhiomon tarvitsema puu on kulkenut uuden kuorimon kautta. Niput nostetaan kuorimoon kahdella nosturilla. Puut katkaistaan 1,1 metrin pituisiksi pölleiksi ja kuoritaan rummuissa.

Klooritehtaalla on kulunut kokonainen vuosi ilman, että olisi sattunut ainnuttakaan työtapaturmaa. Tällaiseen harvinaiseen tulokseen on päästy määrätietoisien turvallisuustyön ja hyvän yhteistoiminnan ansiosta.

Lehtemme lukijat ovat esittäneet toi-

vomuksia, että julkaisisimme edelleen kuvauksia vanhoilta tehtaalaisajoilta. Tällä kertaa lukijoillamme on tilaisuus tutustua Kuusaan vanhoihin kasarmeihin ja kasarmilaisiin Sulo Saastamoisen muistelmien välityksellä.

Tämän päivän Kuusankoski on esittäytynyt erittäin ponnekkaasti Kuusankoski esittäytyy-viikon aikana. Kaupallisessa näyttelyssä oli yhtiömme Kuusankosken tehtailla ja Högforsin Tehtaalla omat osastonsa.

Hallassa on jälleen otettu käyttöön uusi vientilaituri, jonka kautta lähetetään ulkomaille menevä utskottilauta. Laituria nimitetään sijaintinsa mukaan Hallan 'Läntiseksi'.

Yhtymän urheiluväki ratkaisi mestaruuksia Kuusankosken urheilukentällä syyskuun 1—2 pnä. Högforsin yleisurheilujoukkue voitti pisteellä Kymintehdään joukkueen. Kilpailut olivat hyväta-soiset ja useita kireitä otteluja käytiin.

Maisteri Johan Eric Dahlström 60-vuotias

Yhtiömme hallituksen jäsen valtiotieteen maisteri Johan Eric Dahlström täyttää lokakuun 6 päivänä 60 vuotta.

Maisteri Dahlström on syntynyt Turussa ja kuuluu tunnettuun turkulaiseen liikemies-sukuun, jolla on myös sijansa maamme kulttuurihistoriassa suurlahjoittajana. Erityisen läheisesti Dahlströmien nimi liittyy Kymin Osakeyhtiön vaiheisiin. Kauppaneuvos Carl Magnus Dahlström, Johan Eric Dahlströmin isän isä, perusti yhdessä teollisuuspatruuna A. W. Wahrenin ja kauppaneuvos G. A. Lindblomin kanssa Kymin Osakeyhtiön ja kauppaneuvos Dahlströmin pojasta Ernst Dahlströmistä tuli yhtiön toimitusjohtaja, joka vaikutti merkittäväällä tavalla Kymintehtaan kehitykseen aina tehtaitten yhtymiseen vuoteen 1904 saakka. Hänen poikansa Carl Johan Dahlström toimi jonkin aikaa yhtiön prokuristina ja toistakymmentä vuotta hallituksen jäsenenä ja edelleen hänen poikansa Johan Eric Dahlström jatkaa sukunsa perinteitä yhtiössämme jo nel-

jännessä polvessa. V. 1944 hänet valittiin yhtiön tilintarkastajaksi ja vuodesta 1947 lähtien hän on ollut yhtiön hallituksen jäsen.

Maisteri Dahlström opiskeli kemiaa Charlottenburgin Teknillisessä Korkeakoulussa Berliinissä vuosina 1921—1924 ja siirtyi sitten jatkamaan opintojaan Turun Akatemiaan suorittaen v. 1928 valtiotieteen kandidaattitutkinnon. Tämän jälkeen hän toimi harjoittelijana yhtiömme palveluksessa Kissakoskella sekä Kymintehtaalla ja perehtyi paperinmyyntiin lontoolaisessa agentuuriliikkeessä Reeve Angel'issa. Vuosina 1931—1936 hän oli prokuristina Pohjoismaiden Yhdyspankin pääkonttorissa Helsingissä ja on sen jälkeen toiminut liikealalla, mm. Helsingin Kiinteistötoimisto Oy:n, Suomen Hiekanpuhallus Oy:n ja Terästuonti Oy:n toimitusjohtajana. Hän on siten monipuolisesti perehtynyt liike-elämään ja teollisuuteen ja hänen kokemuksensa ja asiantuntemuksensa on koitunut hallituksen jäsenenä yhtiömme hyväksi.

Hiomopuu kuoripäällisenä ja nippuina Voikkaalle

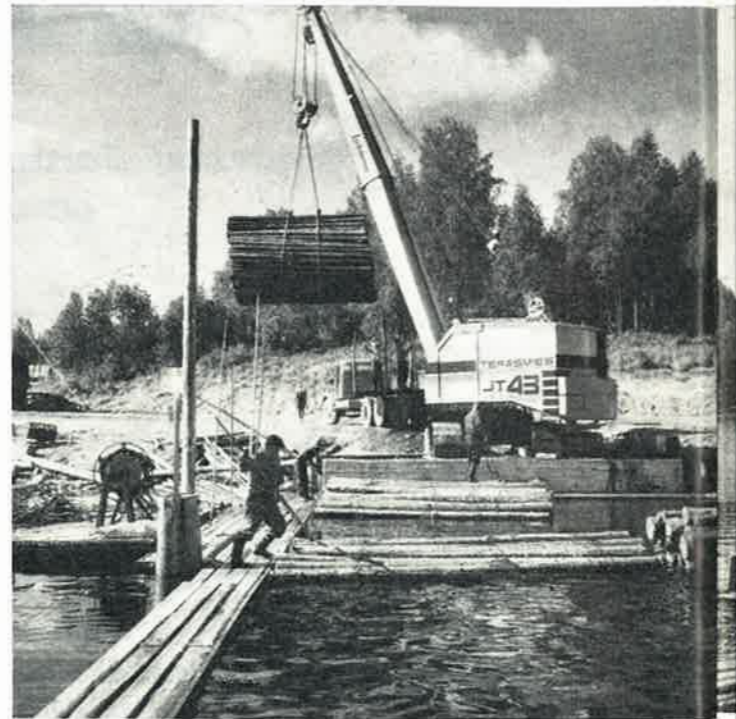
Nippu-uiton edut avouittoon verrattuna

Nippu-uitto ei ole suinkaan mikään uusi keksintö. Sitä on kauan aikaa käytetty menestyksellisesti kaikkialla, missä luonnonesteet eivät ole sitä rajoittamassa, koska nippu-uiton edut avouittoon verrattuna ovat ilmeiset. Järvenselkiä ylitettäessä avolautta on alttiina tuulelle, kun sen sijaan suurikin nippukuorma ui 'kesyesti' hinaajan perässä. Nippu-uitto tarvitsee huomattavasti vähemmän vesipinta-alaa ja sumien varastointia kuin avouitto. Siten nippu-uitto on ranta-asukkaiden ja vesillä liikkujien kannaltakin miellyttävämpi kuin paljon tilaa ottava avouitto. Monet muut seikat puhuvat nippu-uiton puolesta. Mikäli syvyyttä on tarpeeksi, saadaan niput mahtumaan pienistä silta-aukoista ja kapeikoista. Nippulautan hinausvastus on avolauttaa pienempi, joten tullaan toimeen pienemmällä vetovoimalla. Nipuista puut eivät pääse karkaamaan ja siten uittohukkaa ei esiinny juuri laisinkaan. Nippu-uitto tarvitsee myös vähemmän työvoimaa kuin avouitto erotteluineen. Tämä on tärkeä seikka paitsi kus-

Metsäosaston
hinaaja tuomassa
30 nipun 'litkaa'
Konniveden
Pohjanlahden
nostopaikalle

Niput siirtyvät
kevyesti vedestä
auton lavalle
Teräsmiehen
nostamana

Lehtemme tämän vuoden huhtikuun numerossa kerroimme puiden koneellisesta kuormauksesta syvällä metsässä melkein kannon tuntumassa saakka ja puunippujen siirtämisestä kuorma-autoilla järven jäälle kesän uittoa odottelevaan. Lupasimme jatkaa kuvaustamme tulevana uittokautena ja esitellä kuorimattoman puun nippu-uittoa Voikkaan tehtaalle saakka. Rationalisointitoimenpiteet ovat näet kohdistuneet myös uittoon, perinteelliseen ja yhä hallitsevaan kaukokuljetusmuotoon. Juna- ja autokuljetusten lisääntymisestä huolimatta uitto on edelleen taloudellisin kuljetustapa. Voidaanpa sanoa, että uittomenetelmien parantamisesta ja laitteiden rakentamisesta nimenomaan nippu-uiton tehostamiseksi on tullut ei yksistään metsätalouden vaan koko maan kansantalouden kannalta tärkeä tehtävä.

tannusten myös työvoiman saannin kannalta. Uittotyöhän on kausiluontoista ja sattuu juuri sellaiseen ajankohtaan, jolloin työtilaisuuksia normaalioloissa on runsaasti tarjolla. Siksi uittotyömailla työvoimavajaus on tuttu ilmiö.

Eräs tärkeä muutos puutavaran hankinnassa on tehnyt nippu-uiton entistä välttämättömämmäksi. Nykyisin pyritään raakapuu saamaan

tehtaalle saakka kuoripäällisenä. Tällaisen huonosti uivan puun uittaminen onnistuu vain nippuina ja nippu-uittomahdollisuuden ulottaminen tehtaalle saakka on siten mitä toivottavinta.

Puun kuljettamista kuoripäällisenä tehtaalle puoltavat kaksi tärkeätä seikkaa. Metsässä tapahtuva käsin kuoriminen on hidas ja hankala työvaihe puunhankinnassa.

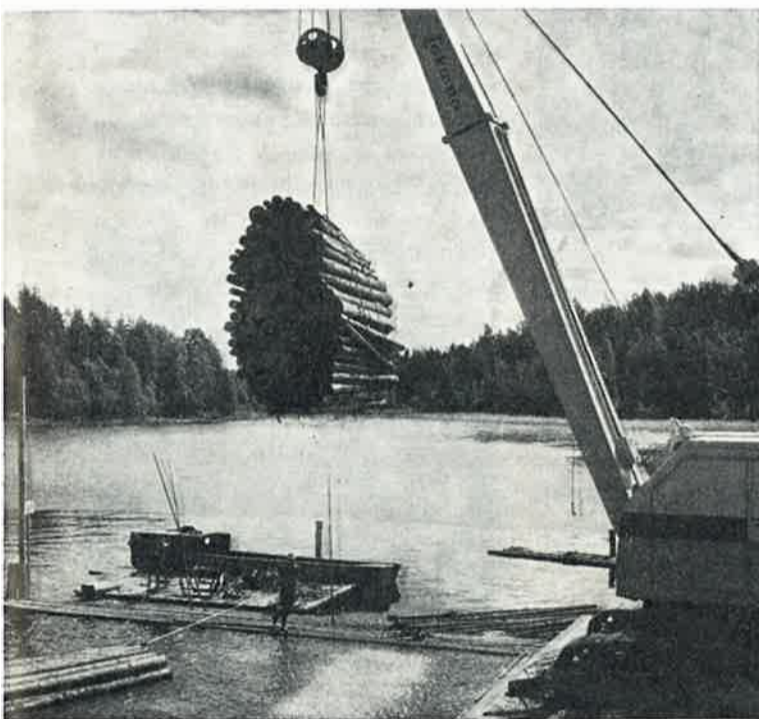
Sen tähden se pyritään suorittamaan koneellisesti ja mieluummin perillä tehtaalla tai suurissa väli-varastoissa.

Koneellisella kuorinnalla nopeutetaan ja kevennetään tätä työvaihetta, helpotetaan useastikin vaikeata metsätyövoimatilannetta ja päästään parempaan kannattavuuteen. Vähintään yhtä tärkeätä on se, että nippu-uitossa puun laatu säilyy parempana kuin irtouitossa ja siitä saadaan myös parempaa hioketta, mikä on tietenkin kallisarvoinen asia itse tuotantoprosessin ja markkinoiden kannalta. Kaikki seikat puhuvat siten nippu-uiton

talammin väylän yläosassa Äänekosken pohjoispuolella käytetään nippu-uittoa. Kymijoen varrella sekä joen suistossa sijaitseville tehtaille Päijänteeltä tulevat niput on kuitenkin avattava Vuolenkoskella, josta matka jatkuu irtouittona. Mankalankosken alapuolella virran tuomat puut kootaan avolautoiksi, jotka hinataan Saukkolaan Pyhäjärven eteläpään pari kilometriä Voikkaankoskesta pohjoiseen. Siinä lautat avataan ja matka jatkuu virran viemänä määrän päähän. Kymijoen lukuisat kosket ovat nippu-uiton esteenä ja vesivoimalaitosten viereen rakennetut ohitus-

järven välille uittokanavaa, mikä merkitsee ensimmäistä ratkaisevaa askelta Kymijoen uittoväylän kunnostamisessa nippu-uittoon soveltuvaksi.

Kimolan uittokanavan rakentamisajatus ei ole tämän päivän keksintö. Jo 1800-luvun lopulla huomattiin, että yhdistämällä Konniveden Pohjanlahti ja Pyhäjärven Kimolanlahti lyhenisi uittomatka parillakymmenellä kilometrillä ja siten voitaisiin sivuuttaa Mankalankoski ja hankala hinausmatka Mankalasta Leininselän, Kirkkojärven, Iitinvirran, Pellinginselän ja Hiidensalmen kautta Pyhäjär-

puolesta ja sen tähden uittoväylien parantamista nippu-uitolle soveliaiksi on ryhdytty toteuttamaan määrätietoisin toimenpitein.

Kimolan uittokanava rakenteilla

Kymijoen vesistön pääjärvestä Päijänteellä on puuta uitettu jo kauan nippulauttoina. Ne pääsevät esteettä aina Vuolenkoskelle saakka, minkä lisäksi latvavesillä Rau-

paikat on suunniteltu vanhan periaatteen mukaan irtouittoa varten.

Aikoinaan Kymijoen kanavoimisesta on puhuttu paljon ja nyt nippu-uiton yhteydessä kanavoimisajatus vaatimattomammassa muodossa on sukeltanut uudelleen esille. Tällä kertaa kanavoimissuunnitelma ei olekaan jäänyt pelkäksi kamariteoriaksi, vaan parhaillaan jo kaivetaan Konniveden ja Pyhä-

Nipun kohotessa sen muoto muuttuu soikeaksi ja siten se on helppo sijoittaa auton lavalle tolppien väliin

veen. Pohjanlahti pistää pitkälle itään ja Kimolanlahti vastaavasti länteen, niin että näiden lahdenpoukamien välinen etäisyys on vain 5,5 km.

Nyttemmin tätä seitsemän vuosikymmenen takaista suunnitelmaa

toteutetaan uudenaikaisen maansiirtotekniikan ja tehokkaan konekannan avulla. Työt aloitettiin viime helmikuussa ja tämän kesän urakkaan kuuluu lähes puolen miljoonan kiintokuutiometrin maansiirrot. Kanava on suunniteltu valmistuvaksi vuoden 1965 uittokauden alkuun mennessä. Kanavan ra-

Nipun varsinainen nostaminen ei käy voimille, sillä se tapahtuu Teräsmiehen ohjaamosta käsin vipuja kääntelemällä. Päivän nosto kahdessa vuorossa on 160—170 nippua.

kennuttaa tie- ja vesirakennushalitus ja massojen siirrosta huolehtii urakalla toiminimi Työntö. Keski-kesällä työn vilkkaimmillaan ollessa työmaalla oli n. 130 miestä, 35 kuorma-autoa, 6 kaivinkonetta ja monia muita maansiirrosta tarvittavia tehokkaita koneita. Uittokanavan kustannusarvio on 900 miljoonaa markkaa.

Uittokanava tulee käsittämään sekä ylä- että alakanavan, joiden korkeusero on 12 metriä. Tämän kynnyksen yli niput siirretään kahdella nippunosturilla. Niput ohjataan Pohjanlahdesta kahtena rinnakkain kulkevana nippujonona yläkanavaan, jossa ne kulkevat hiljaisen virran kuljettamana nippunosturin luo. Siirron jälkeen niput sidotaan jälleen kahdeksi pitkäksi parijonoksi, jotka edelleen veden virtausta hyväksi käyttäen kulkevat Kimolanlahtea kohti. Loppupäässä tarvittaneen hinaajan apua. Koska Kimolanlahti on matala, on

väylää kanavan suulta ruopattava 2,5 km:n matkalta.

Voikkaalla siirretty jo kuoripäällisen puun käyttöön

Kimolan kanavan valmistuttua tulee siis Kymijoen uitto tapahtumaan nippu-uittona Voikkaalle saakka. Nippu-uittoon siirtyminen otettiin huomioon Voikkaan tehdasta laajennettaessa. Koska Voikkaan puuhiomon kuorimo ja puuvarasto sijaitsevat kosken alapuolella, rakennettiin vesivoimalaitoksen uuden padon yhteyteen nippunosturi ja uusi kuorimo suunniteltiin kuoripäällisen puun käyttöä varten. Myös höyrykeskuksen uusi kattila konstruointiin siten, että se

Tällaisen kuorman käsitteleminen ja kuljettaminen vaatii vahvat vehkeet

Tukkilainen 'hirttämässä' nippua

voi polttaa puun kuoret muiden puunjätteiden seassa.

Koska Voikkaan tehtaan uudistukset edellyttävät kuoripäällisen puun käyttöä, ei ole jääty odottamaan Kimolan uittokanavan valmistumista, vaan erikoisjärjestelyin on pyritty saamaan paperipuu jo nyt kuoripäällisenä perille. Tässä onkin onnistuttu ja Voikkaan tehtaan kehityksessä on päästy uuteen merkittävään vaiheeseen. Suunnitelmien toteuttaminen on ollut kui-

tenkin suuritöinen ja vaikea tehtävä ja se on vaatinut varsinkin metsäosastolta aivan erityisiä ponnistuksia, kekseliäisyyttä ja rohkeutta. Tämä muutos on ollut mahdollista täydentämällä uittoa eräin kohdin maantie- ja rautatiekuljetusten avulla.

Niput autoilla Pohjanlahdesta Kimolanlahteen

Voikkaalle uitettavien puunippujen saaminen Konnivedestä Pyhäjärveen on ratkaistu autokuljetuksen avulla, toisin sanoen autokolonna suorittaa rakenteilla olevan uittokanavan tehtävää. Eräänä elokuun päivänä lehtemme edustajalle tarjoutui tilaisuus tutustua tähän nippujen siirtämiseen ja samalla saimme seurata nippujen vaiheita nostopaikalta perille Voikkaan uuteen kuorimoon saakka.

Nippujen nostaminen tapahtuu edellä mainitun Konniveteen kuuluvan Pohjanlahden rannalla lähellä tulevan uittokanavan lähtökohdtaa. Paikalle johtaa Kimolan—Koskenniskan maantieltä vajaan puolen kilometrin pituinen yhtiön metsäosaston rakentama kovapohjainen tie. Perillä tulija löytää uuden työyhdyskunnan. Se käsittää yhtiön omistukseen joutuneen pienviljelystilan pää- ja ulkorakennuksineen

sekä useita talon välittömään läheisyyteen pystytettyjä metsäkämppejä. Päärakennuksessa sijaitsevat työnjohtajan konttori sekä työmaaruokala, mikä onkin ahkerassa käytössä, sillä työmaan vahvuus on nelisenkymmentä miestä. Melkein kaikki miehet ovat naapuripitäjistä, osa kauempaakin, sillä kanavatyömaa tarjosi paikalliselle väelle runsaasti työtilaisuuksia jo ennen

Konniveden väylältä nostopaikan lähellä sijaitsevaan välivarastoon, jossa yhtiön metsäosasto ottaa ne huostaansa. Moottorihinaaja tuo sieltä kerrallaan 30 nippua käsittävän 80 metrin pituisen 'litkan' nostopaikalle, jossa miehet keksien avulla siirtävät ne Teräsmiehen nostokoukun alle. Järvihinauksen aikana niput ovat pysyneet koossa rautalangoilla sidottuna, mutta lop-

Pohjanlahden
kämpäkylään on
ahkeran
uurastuksen
vastapainoksi
koetettu luoda
myös viihtyisyyttä

uittokauden alkua.

Nostopaikan kunnostaminen vaati melkoisesti pengertämistä ja soranajoa sekä pohjan ruoppaamista. Lokomon 'Teräsmiestä' varten jouduttiin rakentamaan teräsbetoninen alusta aivan veden rajaan.

Kymin Uittoyhdistys hinaa niput

pumatkalla ne joutuvat kovakouraisien käsittelyn kohteeksi, joten vahvemmat siteet ovat tarpeen. Ensin nippu joutuu roikkumaan nosturin koukussa kahden teräsvaijerin varassa, jotka pujotetaan nipun alle sen kummastakin päästä ja jotka kiinnitetään nippua ympäröiviksi silmukoiksi käteville lukkolaitteilla. Nipun kohotessa vedestä sen muoto muuttuu soikeaksi ja siten se mahtuu hyvin kuorma-auton lavalle teräksisten tolppien väliin. Nosturin teräsköydet irroitetaan ja nippu köytetään kahdella teräsketjulla, jotka lukitaan tiukasti kiinni.

Vettä valuva puunippu on päässyt kuiville, mutta vain vähäksi aikaa. Heti kuormaamisen jälkeen auto lähtee liikkeelle kuljettaen

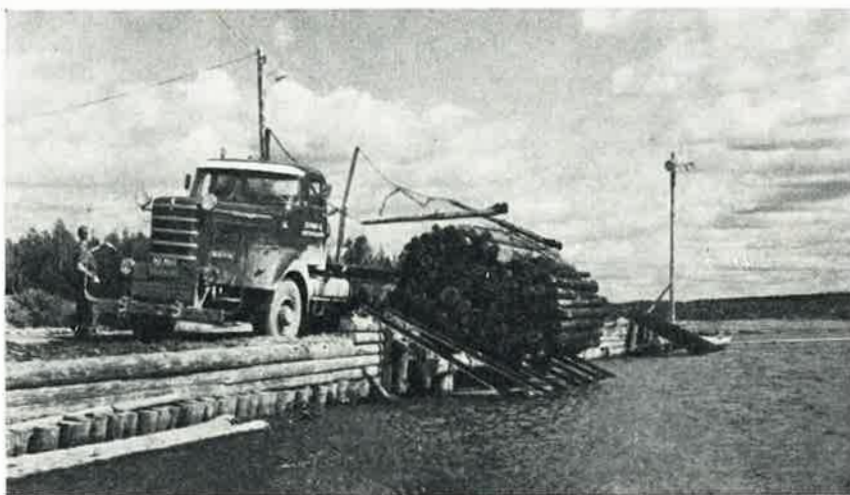
Kimolan uittokanavan ensimmäinen työvaihe käsittää maamassojen siirtoa lähes puoli miljoonaa kiintokuutiota

nipun rakenteilla olevan kanavan vartta ja edelleen Iitin kirkolle päin menevää tietä Jaalan Kimolaan Haverin kartanon rantaan. Ajomatkan pituus on 11 km. Tälläkin kohtaa metsäosasto on joutunut rakentamaan maantieltä rantaan uuden tien. Nippujen 'kaato-paikka' on vaatinut myös melkoi-

menkunta autoa ja päivän tulos on 160—170 nipun seutuvilla. Aluksi nippujen nostossa, kuljetuksessa ja pudottamisessa ilmeni hankaluuksia, mutta työ tekijäänsä neuvoa ja pian saatiin tämä tärkeä työvaihe Voikkaan hiomopuiden kuljetuksessa sujumaan tyydyttävällä tavalla. Metsäosasto on osallistunut maan-

ran kaksihaaraiseksi. Nippu-uitto tapahtuu läntistä ja avouitto itäistä haaraa pitkin. Nippukuorman saavuttua Saukkolaan se kiinnitetään pollaririvin varteen, tukkilaiset ryhtyvät irrottamaan kunkin litkan päästä päähän kulkevia kiinnitysvaijereita ja niput alkavat laskea hiljalleen virran mukana Voikkaata kohti. Tehtaan tuntumassa Tuhosaaren kohdalla ne ajautuvat nippuvarastoon, johon mahtuu parituhatta nippua.

Niput joutuvat uudelleen veteen Kimolanlahden rantaan rakennetulla nippujen pudotuspaikalla

tien kunnostamiseen ojittamalla sitä ja ajamalla tielle soraa.

Niput Saukkolaan ja edelleen Voikkaalle

sia kunnostustöitä ja rakenteita. Auto ajaa purkauslaiturin ääreen, jossa auton järven puoleisen sivun tolpat laukaistaan. Purkauspaikka on järveen päin viettävä ja nippu alkaa tavallisesti omalla painollaan kallistua järveen. Se tekee umpisukelluksen nostaen melkoisen hyökyaallokon ja uiden putouksen voimasta jonkin matkaa rannasta rakennettua puomisiltaa kohden. Siinä tukkimiehet ottavat sen vastaan ja sitovat niput kymmenen nippua käsittäviksi litkoiksi. Moottori hinaa tällaisen nippukuorman n. kilometrin päähän rannasta, jossa niput kootaan suuriksi nippulautoiksi ja luovutetaan uudelleen uittoyhdistyksen huostaan.

Pohjanlahden ja Haverin väliä liikennöi kahdessa vuorossa kym-

Pyhäjärvellä liikkuvat ovat tämän kesän aikana voineet todeta, millaiseksi tämän vesistön uitto on muodostumassa. Uittoyhdistyksen 100 hevosvoiman diesel-hinaaja ottaa peräänsä Kimolan lahdelta kuorman, jossa on kahdeksan litkaa rinnakkain ja niissä kussakin 50 nippua peräkkäin. Se on aikamoinen taakka, mutta kuitenkin se vie vain suhteellisen pienen tilan verrattuna vastaavan puumäärän käsittävään avolauttaan. Kaiken lisäksi pääosa nipusta ui veden alla, joten nippukuorma muistuttaa puoleksi suurta vedenalaista. Vauhti on tietenkin verkkainen ja matkanteekoon Haverista Saukkolaan tarvitaan 11:stä 13:een tuntiin.

Saukkolan kohdalla Kymijoessa oleva Suurensaarenmaa jakaa vir-

Moottorivene hinaa niput selälle, jossa ne kootaan suureksi nippukuormaksi ja luovutetaan uudelleen Kymin Uittoyhdistyksen huostaan

Vedenpitävään asuun pukeutunut tukkilainen siirtelemässä nippuja ojennukseen

Nyt on pitkällä matkalla tultu kohtaan, jossa määräykset uiton jatkamisesta annetaan tehtaalta käsin. Avouitto ja nippu-uitto vuorottelevat. Kääntöpuomin ohjaamana irtouitto suuntautuu vesivoimalaitoksen sivuitse kulkevaan uittokouruun, kun taas nippu-uitto ohjataan puomia kääntämällä nippu-uittokanavaan. Uittomiehet ohjaavat keksiensä avulla kaksi nippua kerrallaan nosturin kohdalle,

Nippukuorma on hinattu Saukkolanvirran suuhun, jossa niput irroitetaan ja josta ne lähtevät virran mukana kohti Voikkaata

Metsänhoitaja Ole Rautalin ja uittoyhdistyksen piirityönjohtaja Pekka Kukkonen suorittamassa nippusuman päällä tilannearviointia

joka nostokoukut syvällä veden alla on jo valmiina odottamassa uutta kuormaa. Kun niput ovat paikoillaan, alkaa nostolaite kohota ja raskas kuorma nousee keveästi luovuttaen samalla vettä kaatosaateen tavoin. Kohotettuaan kuorman riittävän korkealle nosturinkuljettaja ajaa kuorman eteenpäin kynnyksen yli ja laskee niput padon alapuolelle seitsemän metriä yläveden pintaa matalammalle. Virta panee niput jälleen liikkeeseen ja nosturi pääsee nostamaan uutta nippukuormaa.

Niput uivat rauhallisesti viimeiseen varastopaikkaan puuhiomon kuorimon alapuolelle. Tämänkin vesivaraston ulkonäkö on suuresti muuttunut. Ennen se oli suuren avolautan kaltainen, jossa oli puolipuhutuksi kuorittuja vaaleita puita. Nyt sen sijaan se on täynnä teräsketjuilla vyötettyjä kuoripäällisiä, tummapintaisia puunippuja,

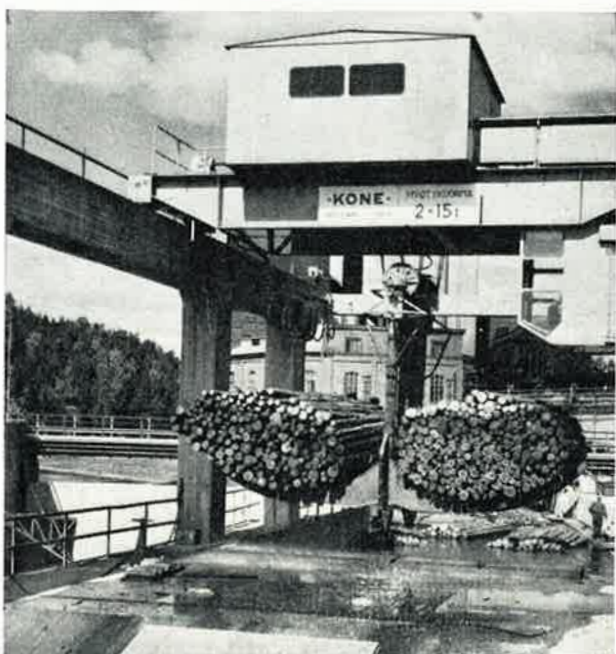
Lopullinen määränpää häämöttää: Voikkaankosken yläpuolella olevasta nippuvarastosta päästetään niput viimeiselle vesimatkalleen

mikä on vieläkin komeampi näky kuin entinen.

Kuorimon vesivarastoon tulee nippuja myös toista tietä. Saimaan vesistön niput hinataan Mikkeliin Saksalan rantaan, jossa ne nostetaan rautatievaunuihin ja tulevat junakyydillä Voikkaalle puuhiomon kohdalle. Täällä nosturi siirtää ne erityiselle laskutelineelle, josta ne rantaluiskaan tehtyä alamäkeä myöten sukeltavat vesivarastoon. Samalla tavoin käy autokuormina tuleville nipuille. Kun Mäntyharjun väylä on kunnostettu nippu-uittokelpoiseksi, saadaan Saimaan-kin puu vesitse perille saakka. Tähän mielenkiintoiseen vesireittiin palaamme sitten, kun Saimaan puuniput löytävät sitä pitkin tiensä Voikkaalle.

Nippukanavassa kaksi nippua kerrallaan ohjataan nosturin vedessä olevien nostokoukkujen päälle

Niput ovat ilmassa ja nosturi siirtää ne etualalla näkyvän kynnysen yli padon alapuolelle

Juna- ja auto-kuljetuksina tulleet puut siirtää nosturi laskutelineelle, josta ne liukuvat rantavieruun tehtyä mäkeä myöten vesivarastoon

Voikkaan puuhiomon uusi kuorimo

Olemme edellä seuranneet kuoripäällisten nippujen matkantekoe Voikkaalle puuhiomon kuorimon vesivarastoon. Jäljellä on enää yksi nosto, minkä jälkeen nippu hajoitetaan ja puut muuttavat nopeasti kokoaan ja näköään. Niistä tulee hio-mopuita eli pöllejä, joista osa jou-tuu valmistusprosessiin, osa maava-rastoon talven varalle.

Puuhiomon vanha kuorimo ei so-veltunut nippujen käsittelyyn eikä 'mustan puun' kuorimiseen. Kun sa-manaikaisesti puuhiomoa ja paperi-tehdasta laajennettiin ja niiden tuo-tantokyky huomattavasti kasvoi, oli rakennettava kokonaan uusi kuori-mo. Se sijoitettiin Kymijoen ranta-vieruun vanhan kuorimon viereen ja viimeksi mainittu yhdistettiin uuteen järjestelmään huolehtimaan puiden jälkikuorinnasta.

Uusi kuorimo on 50 metrin pitui-nen ja 30 metrin levyinen tiilinen rakennus ja tilavuudeltaan 13 500 m³. Rakennuksen näyttävimmän osan muodostaa rannan puolella si-jaitseva korkea nosturipalkisto kak-sine nostureineen. Yläpalkit ovat 20 metrin korkeudessa veden pinnasta lukien ja varsinainen nostokorkeus on 17 metriä. Nosturit on toimitta-nut Kone Oy ja kummankin nosto-kyky on 20 tonnia.

Vanhassa kuorimossa puut nousi-vat kuorimoon yksin kappalein, mutta uusi kuorimo ottaa ne vas-taan kokonaisina nippuina. Niiden nostaminen vedestä yläilmoihin ja hajotuspöydän kaiteen taakse on varsin mielenkiintoista katseltavaa ja antaa havainnollisen käsityksen konevoiman tehokkuudesta ja no-peudesta.

Kummankin nosturin alla veden rajassa sijaitsevalla työsilalla työs-

kentelee kaksi miestä. He 'hirttävät' vedessä uivan nipun nosturin vaijereihin pujottamalla ne vedessä nipun kummankin pään alitse. Tämän jälkeen nosturi kohottaa taakkaa hieman, jolloin nippu tiivistyy ja teräsketjut nipun ympäriltä on helppo irrottaa. Myös nippulangat poistetaan, mikäli ne eivät ole jo jossakin aikaisemmassa nipun käsitteilyvaiheessa tulleet irrotetuksi.

Tämän jälkeen seuraa varsinainen nosto. Katsoja olettaisi, että miehet tiedottaisivat nipun nostokuntoon valmistumisesta ylös nosturinkuljettajalle joko käsin viittomalla tai äänimerkein. Mitään tällaista ei kuitenkaan tapahdu. Toisen miehistä painaa vain läheisyydessään sijaitsevaa painonappia ja tätä vähäistä liikettä näyttää nosturi tottelevan. Merkkikielestä ei olisi hyötyäkään, sillä ylhäällä nosturikoneiston katoksessa ei raanamiestä olekaan. Nosturin liikkeet hoidetaan näet alhaalta ja myös ylätasanteelta, jossa sijaitsevat hajotuspöydät ja katkaisusirkkelit. Jotta nippujen nostovaiheessa alhaalla ja ylhäällä työskentelevien miesten ajatukset ja aikomukset eivät menisi ristiin, panee alhaalla nostoa hoitava mies vaihtokytkimen päälle ennen napin painallusta. Tämä merkitsee sitä, että nosturi tottelee vain hänen käynnistysnappejaan. Kun nostovaihe on suoritettu, siirtyy komento ylhäällä toimiville miehille.

Nipun kohotessa vedestä se luovuttaa suuren määrän vettä. Nippu on muutenkin melko surkean näköinen, niin kuin hyvin saattaa arvata puun joutuessa kuoripäällisenä likoamaan vedessä pitkän aikaa. Mutta juuri tällaisesta puusta hiokkeen ja paperin valmistajat pitävät. Kuori ja vesi ovat estäneet puun menettämästä luontaista kosteutta ja siten puusta saadaan hyvää hioketta kuitujen säilyttäessä lujuutensa ja joustavuutensa.

Voikkaan puuhiomon uusi kuorimo kuvattuna joelta päin

Kuorimon edessä oleva nippuvarasto nosturipalkiston kehystämänä

Aluksi nippu lasketaan kaukalon malliseen syvennykseen, jota nimitetään nippujen hajotuspöydäksi. Nosturin silmukat irrotetaan ja hajotuspöydän kaksivaiheiset ketjukuljettimet pannaan käyntiin. Reunimmaisat puut putoavat syvennykseen ja siirtyvät siitä katkaisupöy-

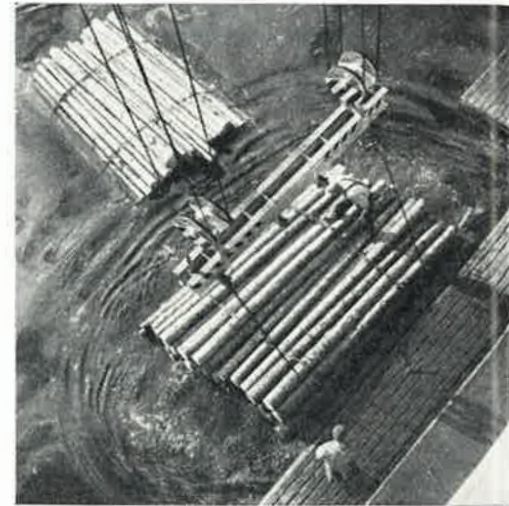
dän kuljettimien vietäviksi. Miehet valvovat, ettei tässä liikkeellelähdössä tapahdu häiriöitä ja ruuhkautumisia ja panevat puut nopeasti puoshaoillaan ojennukseen, jos 'uppiniskaisuutta' alkaa ilmetä.

Puut ovat joko 4,4 tai 2,2 metrin pituisia, pääasiallisesti kuitenkin

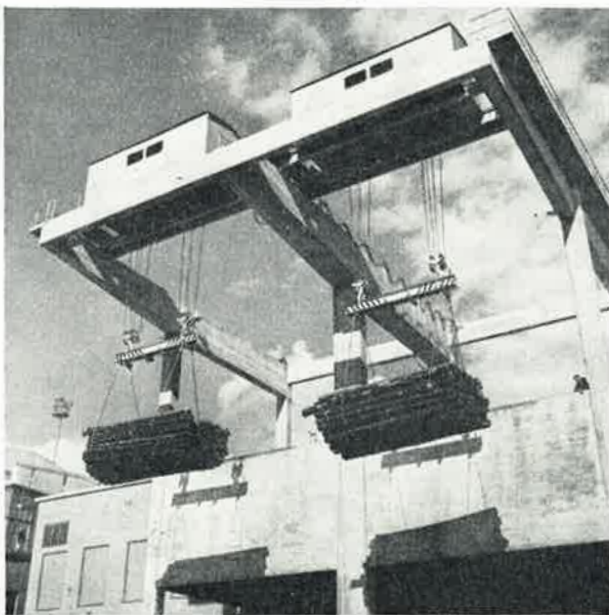
pitkän mitan mukaan tehtyjä. Tällainen pitkä puu siirtyy sivukuljettimien ja miesten avustamana katkaisupöydän toiseen laitaan kiinni ennen katkaisuvaihetta. Sitten sirkkelinterät katkaisevat puun neljäksi pölkiksi ja mikäli puussa on liikaa pituutta, sieppaa laitimmainen terä ylipitkästä pölkistä nutikan. Milloin ajetaan 2,2-metrisiä nippuja, nostetaan niitä hajotuspöydälle kaksi rinnan.

Sirkkelin katkaistavat puut putoavat kumikuljettimille, jotka vievät ne kuorimarumpuihin. Niitä on kaksi eli kumpaakin tasauspöytää varten omansa. Puiden käsittely tapahtuu kahdessa linjassa. Kuorimarummut, jotka on valmistanut

Nippua 'hirtetään' nosturin koukkuihin

Ennen nostoa irrotetaan teräsketjut nipun ympäriltä

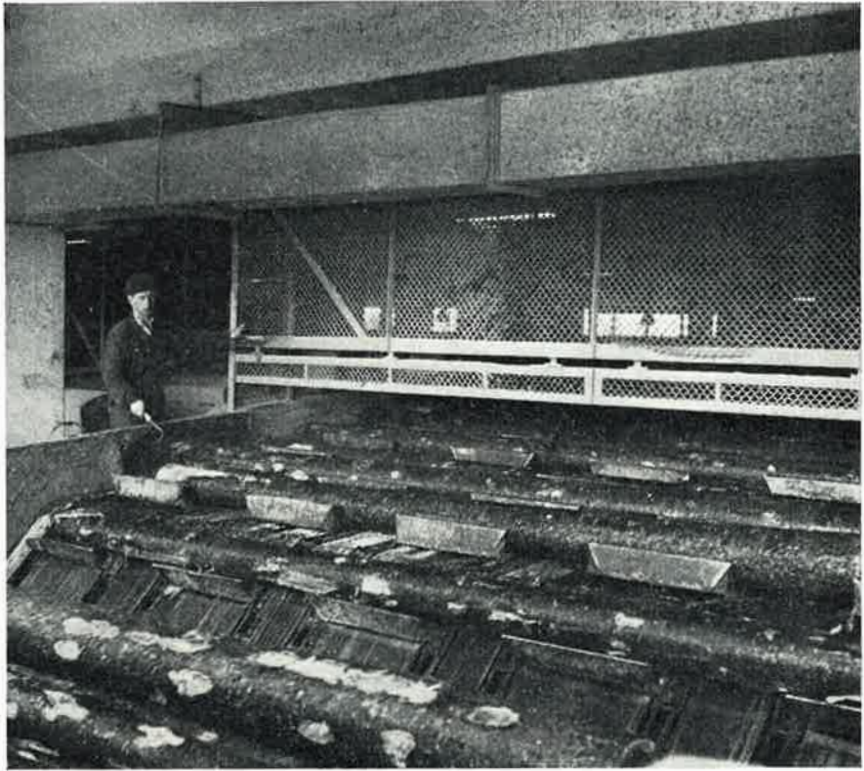
Valokuvaaja sai tähtäimeensä kahden nipun noston samanaikaisesti

A. Ahlström Oy:n Varkauden konepaja, ovat 16 m pitkiä ja läpimitaltaan 4,2 m. Niiden pyöriessä puut joutuvat kovakouraisen käsittelyn kohteeksi, hankautuvat rumpujen kehii ja toisiaan vastaan ja puolisen tuntia kestäneen kuurin jälkeen ne putoavat hohtavan puhtaina kumihihnakuljettimelle. Se vie pölkkiä vanhan kuorimon puolelle, jossa akanat erotetaan jyvistä, toisin sanoen epäpuhtaiksi jääneet puut siepataan kuljettimelta ja siirretään vanhoihin rumpuihin saamaan jäl-

kikuorinnan ennen kuin ne hyväksytään edelleen jalostettavaksi.

Uusi kuorimo kykenee käsittelemään kuorimatonta puuta 4 800 m³ vuorokaudessa. Hiomon ollessa täydessä käynnissä tästä määrästä me-

Nippu laskeutumassa hajotuspöydälle, josta puut lähtevät liikkeelle 2-osaisen kuljettimen vetämänä

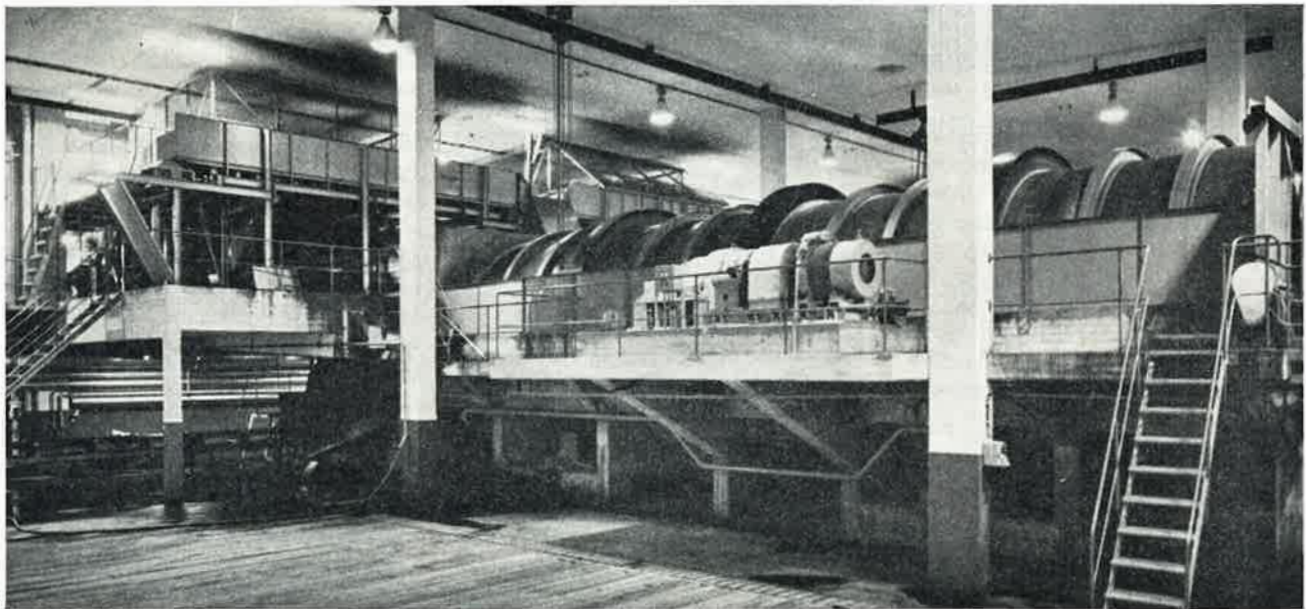
nee puolet suoraan hiomakoneisiin toisen puolen joutuessa varastokoihin. Kuten tunnettua, niitä kas- tellaan jatkuvasti ja puu kykenee- kin säilyttämään kasoissa ollessaan alkuperäisen kosteutensa.

Etualalla toinen kahdesta kuorima- rummista, joiden pituus on 16 m

Kuorimo luovuttaa hiomopuuta lähes 20 prosenttia vähemmän kuin mitä se vastaanottaa. Tämä mene- tys on tietenkin kuoren, nutikoiden ja katkaisussa syntyneen sahajau- hon osuus. Varsinkin kuorta saa- daan paljon ja sen käsittely vaatii- kin aivan oman järjestelmänsä. Kun puu kuoritaan metsässä, menee kuo-

Puut katkaisupöydällä lähestymässä neljää sirkkelinterää

ri kokonaan hukkaan, mutta teh- taalla kuorittaessa sen sisältämä lämpöenergia otetaan talteen. Kuo- rimarummuista sekä hajotuspöy- dältä tuleva kuori siirretään veden mukana reiälliseen pyörivässä liik-

Dipl.ins. Åke Lindholm (oik.)
ja etumies Viljo Toikka
kuoripuristimen syöttötasolla

keessä olevaan rumpuun. Vesi poistuu rakojen kautta ja rumpu syöttää kuoren avonaisesta päästä kuljetushihnalle, joka vie sen kuoripuristimeen. Tämän tärkeän amerikkalaismallia olevan laitteen, FMP-39 kuoripuristimen, on toimittanut Varkauden konepaja. Ennen puristimeen joutumistaan kuorien kuiva-ainepitoisuus on vain 19, mutta puristuksen jälkeen 45 prosenttia. Kuoret tulevat ulos tiiviinä kuorimattona, joka välittömästi joutuu repijän hajotettavaksi ja näin syntynyt silppu johdetaan polttoainesäiliöön. Tämä sijaitsee vanhan kuorimon toisessa päässä ja on 3 000 m³:n vetoinen. Samaan säiliöön tulevat myös puiden katkaisun yhteydessä syntyneet sahajauho ja nutikat, minkä lisäksi siihen varastoidaan muitakin puunjätteitä. Kuorien ja puunjätteen polttaminen tapahtuu höyrykeskuksessa, jonka uusi kattila on varustettu tähän tarkoitukseen soveltuvalla arinalla.

Kuorimo valmistui viime huhti-

kuussa. Kesäkuun 6 päivästä alkaen kaikki hiomon tarvitsema puu on kulkenut uuden kuorimon kautta. Sen vuosituotanto on 700 000 m³, mutta hankkimalla kolmas kuorimarumpu, jota varten rakennuksessa on etukäteen varattu tilaa, voidaan laitoksen teho nostaa 900 000 m³:iin.

Vuosi ilman tapaturmia klooritehtaalla

Heinäkuun 10 päivänä klooritehtaalla oli merkkipäivä. Ilmoitustaululla olevan tapaturmamittarin osoitin ei ollut koko vuoden aikana noussut nolla-asennosta kertaakaan, kuten taulun teksti osoitti: "Meillä on tänään 365 tapaturmatonta vuorokautta".

Sellaiselle saavutukselle kannatti osoittaa huomiota. Klooritehtaan kennosaliin oli katettu kahvipöytä, jonka ympärille tehtaan väki kokoontui hetkeksi pientä juhlahetkeä viettämään. Tilaisuudessa nähtiin myös isännöitsijä Curt Cedercreutz, työturvallisuusvirkailijoita ja niiden osastojen edustajia, jotka joutuivat suorittamaan työtehtäviä klooritehtaassa.

Puheessaan tehtaan käyttöpäällikkö Krister Brommels kertoi, että viimeisestä työmaalla sattuneesta tapaturmasta oli kulunut tasan vuosi. Tämäkin oli ollut varsin lievä tapaus. Miestä hälytettiin puhelimeen ja kiiruhtaessaan hän liukastui portaissa, jotka itse juuri oli puhdistanut vesisuihkulla. Seurauksena oli muutaman päivän poissaolo työstä. Sen jälkeen on sattunut vain yksi ns. nollatapaus, jollaista ei viedä tilastoon, koska se ei aiheuta työajan menetystä. Puhuja jatkoi: "365 tapaturmatonta päivää on kunnioitettava saavutus. Se on vaatinut teiltä jokaiselta erinomaista sisua taistelussa tapaturmapeikkoa vastaan. Se on myös kaunis todistus keskuudessamme vallitsevasta hyvästä hengestä. Klooritehtaan johdon puolesta kiitän teitä kaikkia hyvästä suorituksestanne tällä yhteisellä työsarallamme. Toivon, että tämä päivä ja sen merkeissä viettämämme vaatimaton tilaisuus kannustaisivat meitä kaikkia jatkuviin ponnisteluihin työturvallisuuden hyväksi".

Kahvinjuonnin aikana keskustelimme käyttöpäällikkö Brommelsin, ylimestari Aarne Stadigin ja klooritehtaan luottamusmiehen Sulo Valjakan kanssa ja tiedustelimme, onko klooritehtaalla ryhdytty tavallisuudesta poikkeaviin toimen-

Tarkkaavaisina kuunnellaan käyttöpäällikkö Krister Brommelsin puhetta

Luottamusmies Valjakka korosti sitä tehtaan toiminnan ja työturvallisuuden kannalta edullista seikkaa, että klooritehtaan väki on työpajassaan pysyvää ja siten vuosien mittaan ammattitaito kasvaa. Klooritehtaalla on useita sellaisia ammatteja, jotka voidaan oppia vain varsinaisen työn yhteydessä. Tällöin opitaan myös työturvallisuutta ja työntekijät alkavat omatoimistakin kiinnittää huomiota havaitsemiinsa epäkohtiin. Tätä osoittaa esimerkiksi se, että turvallisuustoimikuntien kokoukset eivät muodostu rutiinimaisiksi, vaan että niissä tuodaan aina esille uusia näkökohtia työturvallisuuden parantamiseksi.

Saimme vielä kuulla, että klooritehtaalla toimii erityinen siivoustoimikunta. Se on valvova elin, joka perjantaisin tekee tarkastuskierroksen ympäri tehdasta ja tarkastaa,

piteisiin työturvallisuuden tehostamiseksi, koska on päästy näin yllättävään tulokseen.

Ins. Brommels mainitsi, että muutama vuosi sitten laadittiin pitkän pohdinnan tuloksena klooritehtaalle yksityiskohtaiset turvallisuusohjeet, jotka sisältävät yleiset ja kunkin osaston erikoisohjeet. Niissä käsitellään kemikaaleja, paineilmaa ja höyryä, muita vaaramomentteja sekä korjaustöitä ja terotetaan ohjeiden noudattamista. Klooritehtaan kaltaisessa kemiallisessa tehtaassa tällaiset turvallisuusasiat täytyy olla kaikkien tiedossa.

Ylimestari Stadig kertoi, että kun uusi mies tulee taloon, selostetaan hänelle klooritehtaan sisäinen ja yleinen kaasuhälytys sekä edellä

Oiva Rasi, Tauno Hämäläinen, Oiva Tamminen ja Yrjö Virtanen suolaliuosuodattimen ääressä kahvin juonnissa

Käyttöpäällikkö Krister Brommels, ylimestari Aarne Stadig ja luottamusmies Sulo Valjakka

mainitut turvallisuusohjeet, minkä lisäksi hän saa hälytys- ja turvallisuusohjeet monistettuina itselleen. Erityisesti hänelle terotetaan henkilökohtaisten suojeluvälineiden käytön välttämättömyyttä. Turvallisuustietouden jakaminen ei jää kuitenkaan tuollaisen kerta-annoksen varaan, vaan se kuuluu työnjohdon jokapäiväisiin tehtäviin. Sitä ei unohdeta koskaan ja sen tähden määräysten noudattamista myös tiukasti valvotaan. On kuitenkin mielihyvin todettava, että kaikki klooritehtaalaiset ovat aktiivisesti mukana turvallisuustyössä ja tuntevat vastuunsa.

että kaikkialla on puhdasta ja ettei mitään tarpeetonta ole jätetty nurkkiin lojumaan. Käyttöpäällikön ja ylimestarin lisäksi korjauspajalla ja rakennusosastolla on tässä siivoustoimikunnassa edustajansa.

Epäilemättä näillä määrätietoisilla toimenpiteillä on ollut edistävää vaikutus, koska on päästy vuosi ilman tapaturmia. Ja hyvin on näytännyt jatkuvan heinäkuun 10 päivän jälkeenkin. Kävimme jokin aika sitten vilkaisemassa klooritehtaan tapaturmamittaria. Osoitin oli edelleen nollassa ja tapaturmattomien päivien luku oli sinä hetkenä jo 427.

Kuusankoski esittäytyi

Kuusankoskea esiteltiin elokuun neljännellä viikolla varsin monipuolisella ja valaisevalla tavalla sekä kauppalan omille asukkaille että lähiseudun väestölle ja sanomalehdistön ja radion välityksellä

Kuusankoski-tietoutta levitettiin laajemmillekin piireille. Aloite Kuusankoski-viikon järjestämisestä oli lähtöisin kauppalan teollistamislautakunnasta ja yrityksestä muodostui kauppalan, seurakunnan, Kymin Osakeyhtiön, liikeväen ja yhdistysten tuloksellisen yhteistöinnin näyte. Tätä myönteistä piirrettä korosti myös maaherra Art-

turi Ranta Kuusankoski esittäytyy-viikon avauspuheessaan.

Päätapatumaksi muodostui yhteislyseon suojissa ja pihamaalla esillä ollut kaupallinen näyttely, jossa Kuusankosken liike- ja tuotantoelämän laajuus ja korkea taso tulivat yllättävän voimakkaalla tavalla esille. Katsoja tuli vakuutuneeksi, että Kuusankosken liike-elämä on viime vuosien aikana edistynyt pitkin harppauksin ja että se on edelleen voimakkaassa kehitysvaiheessa. Mieluista oli myös todeta näyttelyssä kävijöiden runsaus. Heidän lukunsa nousi toisellekymmenelle tuhannelle ja näyttelypaikalla vallitsi aito messutunnelma. Sitä oli omiaan lisäämään kauttaaltaan korkeatasoinen näyttelleano.

Yhtiömme osastossa nähtiin kymmenen suurta värivalokuvaa yhtiön toimintaa ja kehitystä valaisevine teksteineen. Kaksi kuvasuurenusta esitti viime vuosisadan tehtaita, Kuusanniemen sulfaattiselluloosa-tehtaan pienoismalli taas uuden tuotantolaitoksen luomista. Osastossa tuotiin myös havainnollisella tavalla esille, miten voimaperäisesti omakotirakennustoiminnan avulla on myös tämän päivän Kuusankoskea rakennettu. Ikään kuin tämän teeman jatkona oli yhtiön Högforsin Tehtaan osasto, jossa löytyi monenlaisia vaihtoehtoja omakotirakentajan valittavaksi nykyaikaisista mukavuuksin varustettua kotia rakennettaessa. Uteliaita katsojia keräsi Högforsin osastossa niin ikään Otaniemen kaukolämmityskeskukseen pienoismalli, joka on rakennettu mittakaavaan 1:10.

Paikkakunnan yhdistyksillä oli näyttelynsä Kansantalossa. Lisäksi viikon ohjelmassa oli kulttuuritilaisuuksia ja ajanvieteohjelmaa. Viikon tunnuksena olikin kolme Kymi-joen siniselle aallon harjalle asetettua kultaista ympyrää, jotka symbolisoivat tuotantoa, kauppaa ja kulttuuria.

Kuusaan vanhat työläiskasarit ja niiden asukkaat

Vanhaa Kuusankoskea esittävien kuvausten sarjassa julkaisemme tällä kertaa Sulo Armas Saastamoisen muistelmät Kuusaan tehtaan Vanhasta ja Pienestä kasarmista, jotka olivat Kuusankoski-yhtiön ensimmäisiä työläisasumuksia. Kirjoittaja oli koko lapsuutensa ja nuoruutensa kasarmilainen ja tämä aika, kasarit ja kasarmilaiset, jotka muodostivat erikoislaatuisen 'suurperheen', on säilynyt elävästi hänen muistissaan. Erinomaisesta kuvauksestaan hän saikin Kuusankosken kaupalan kotiseutu- ja museolautakunnan järjestämässä kirjoituskilpailussa palkinnon. Sulo Saastamoinen tuli yhtiön palvelukseen 1917 ja neljän vuosikymmenen ajan hän on toiminut metallihöylääjänä. Hänen isänsä palveli yhtiötä 54 vuotta.

Kasarmirakennukset

Vanhassa kasarmissa oli kaksi isoa 'porstuaa', joiden kummankin ympärillä oli neljä huonetta ja joista raput johtivat vinttikerrokseen. Lisäksi kasarmin kummassakin päädyssä oli kaksi huonetta ja niillä yhteinen pieni eteinen. Kaikkiaan oli kasarmin alakerrassa 12 ja yläkerrassa 7 huonetta eli yhtä monta asuntoa. Pienessä kasarmissa oli alakerrassa 7 ja yläkerrassa 4 yhden huoneen asuntoa ja tehtaan puoleisessa päässä kahden huoneen asunto. Keskellä taloa sijaitsi iso ja kummassakin päässä pieni eteinen.

Kasarmien alakerran huoneet olivat tilavuudeltaan 5×5 m eli 25 m². Tällainen huone oli jaettu kahden metrin korkuisella lautaseinällä keittiöksi ja oleskelupuoleksi. Väliseinässä oli oviaukko ja ikkuna. Väliseinä ei ulottunut kattoon saakka, vaan ylös jäi 50 cm:n rako, josta valo ja lämpö pääsivät huoneen molempiin osiin.

Ullakkokerroksen huoneet olivat vain n. 3×3 m ja niissä asui tavallisesti yksinäisiä naisia lapsineen tai kaksi työssä käyvää naista yhdessä. Alakerran asuntoon kuului 'rappukonttoori' etupäässä ruoan säilyttämistä varten ja yläkerrassa oli kutakin huonetta kohti isonpuoleinen 'vinttikonttoori', jota nuori väki käytti kesäaikaan nukkumapaikkanaan. Aukkailla oli kullakin puuliiteri ja alakerran perheillä sikopahna sekä luontaisetuna aarin suuruinen 'potaattimaa'.

Kasarmilaisten yhteisessä käytössä olivat pakaritupa ja sauna. Ne sijaitsivat punaisessa rakennuksessa paikalla, jossa nykyisin on ammattikoulun pääsisäänkäytävä. Isokokoinen sauna — siinä ei ollut erikseen enempää pesu- kuin puukeutumishuonettakaan — lämmitettiin yhteisesti. Pojat ottivat ensimmäisenä hääkälöylyt, sitten menivät saunaan tytöt ja sen jälkeen miehet ja naiset samanaikaisesti. Lisäksi kasarmilaisten käytössä oli käsin vedettävä mankeli. Käymälät olivat vuosisadan alussa yhteisiä, mutta vähän myöhemmin yksi tai kaksi perhettä yhdessä saivat oman ulkolansa.

Ilmanvaihtuventtiili laitettiin kasarmiin v. 1912. Meistä lapsista se oli suuri ihme. Sellaista ylellisyyttä ei yksityisten taloissa silloin vielä ollutkaan. Sähkövalo saatiin Pienen kasarmiin v. 1917 ja Vanhaan kasarmiin vähän myöhemmin.

Kasarmilaisten arkea ja juhlaa

Millaisia sitten olivat itse kasarmilaiset? He olivat tänne eri puolilta Suomea, useat kuitenkin lähipitäjistä muuttaneita parhaassa iässä olevia työkykyisiä henkilöitä. Perheet olivat suuria lapsiluvun noustessa puolesta tusinasta täyteen tusinaan. 4-lapsista perhettä pidettiin pienenä. Muistan vanhempieni laskeneen, että eräänäkin syksynä lähti Vanhalta kasarmilta kouluun 36 lasta, osa viereiseen Valkaman

kouluun, toiset pitemmän matkan päähän Mäkikouluun. Valkaman koulu oli yhtiön ylläpitämä, Mäkikoulu taas Iitin kunnan koulu. Lapset kävivät kaikki neljä luokkaa siinä koulussa, jonka ensimmäiselle luokalle koulua aloittaessaan jouduivat.

Koulusta puheen ollen en voi jättää mainitsematta 'Palmun koulua'. Tämä koulu sijaitsi Pienen kasarmin päädyssä, edellä mainitussa 2-huoneisessa asunnossa. Koulua piti Sofia Palmlöf. Koulu kesti kolme viikkoa ja maksoi 25 penniä viikolta. Palmun koulussa istuttiin tehtaan koulusta poistetuissa pitkissä pulpeteissa, joihin sopi istumaan neljä oppilasta rinnan. Opetus oli lapsille mieluista. Jos esimerkiksi tunnin aikana alkoi ulkoa kuulua posetiivin soittoa, keskeytettiin tunti ja kaikki — niin opettaja kuin oppilaat — lähtivät kuulemaan soittoa ja katsomaan onnenlehtilintua, apinaa ja aasia, joka toimi soittajan hevosena. Virkistyneinä palattiin sitten jälleen luokkaan. Koulua pidettiin kolme tuntia päivässä. Varmaan kaikki Palmun koulua käyneet muistelevat mielellään tätä lapsuutensa ensimmäistä opinahjoa.

Koska kasarmien asukkaat olivat tehtaalaisia ja koska kaikilla oli paljon lapsia, olivat olosuhteet kunakin perheen kohdalla jokseenkin samanlaiset. Kasarmilaisten kesken oli tapana pyörähtää naapurissa usein. Sitä ei pidetty minään kylässä käyntinä. Istuttiin vain iltaa ja jos osuttiin ruoka-aikana, riitti keittoa naapurillekin. Varsinkin tilin aikaan oli elämä leveämmän tuntuista, kun taas tilin lopussa oli heikompaa.

Kasarmeissa tiedettiin naapuri-perheiden asiat usein paremmin kuin asianomaiset itse. Ilman muuta oli selvää, että näin suuressa perheyhteisössä oli paljon riitoja. Tämä seikka olikin kasarmielämän pahin varjopuoli. Yleensä riidat ta-

pahtuivat vaimoväen keskuudessa, eivät niihin juuri miehet eikä nuorisokaan puuttuneet. Mutta ei riitaa aina käyty, oli myös rauhallisia aikoja.

Kasarmissa vietetyt juhlapyhät ovat erityisesti jääneet mieleeni. Ennen suuria juhlia kuurattiin porstuakin hyvin. Jouluna tuotiin kuusi joka perheeseen ja kuusen oksia kiinnitettiin porstuan seinille ja pieniä oksan latvoja siroteltiin lattiallekin. Joulukuusi oli kasarmilla hauskaa aikaa. Nähtiin monta joulupukkia ja monta joulukuusta. Lahjat olivat vaatimattomia, mutta sitä enemmän leikittiin ja laulettiin.

Pääsiäisenä paistui kasarmin parakituovassa monta suurta kivikupillista määmiä. Juhannuksena pantiin suuret koivut rappujen kahvipöytä ja porstua koristeltiin kukilla sekä lehdillä. Kasarmeissa asui useita Jusseja, joten Korian 'olutryvin' kuskilla oli asiaa juhannusviikolla. Silloin kasarmin pihalla purettiin kuormasta muutama 'risu' (kori) kasarmilaisten janon sammuttamiseksi. Useasti kävi kyllä niin, että olut tuli juotua ennen juhannusta.

Kesäkausi kasarmilaisten elämässä mieluisaa aikaa

Kesäaika kasarmilla alkoi taval-

lisesti vappuna. Silloin lähdettiin joukolla Kymijoen rantaan eväsherkkuina limonaattia ja korvapuusteja. Vappuna lapset heittivät myös kengät jaloistaan ja paljain jaloin oltiin sitten syksyyn saakka.

Kesällä kasarmielämä sai paljon väljemmät puitteet, kun siirryttiin ulos. Istuskeltiin rapuilla ja oleiltiin pihanurmikoilla. Varsinkin iltaisin syönnin jälkeen kasarmilaiset kokoontuivat ulos. Ensimmäisen maailmansodan aikoina miesväki pohti iltaisin sota-asioita. Koska sanomalehtiä ei tullut jokaiseen perheeseen, toimivat lehtien lukijat kertojina. Muodostui kaksi vastakaista ryhmää: toiset kannattivat Venäjää, toiset Saksaa, ja väliin syntyi eri osapuolten välillä hyvin humoristista kinaa. Eräs tapaus on jäänyt erityisesti mieleeni. Kun saksalainen sukellusvene upotti Itämerellä suuren venäläisen taistelulaivan, kysyi eräs vanhahko mies, jonka lukutaito oli huono ja jonka kuulossakin oli vikaa: "Siell' Karpaateilkos se sen upotti?" "Siell' siell'", sanoi kertoja jatkaen puhettaan yleisen naurun raikuessa.

Samoihin aikoihin venäläistä sotaväkeä pysähtyi marsseillaan seuratatalolle ruokailemaan. Silloin siellä oli kasarmin poikia ja tyttöjä syömässä hernerokkaa ja limppua,

Vanhat kasarmirakennukset ovat vielä jäljellä, mutta ovat suuresti muuttaneet ulkonäköään. Vasemmalla Pieni kasarmi ja yllä Vanha kasarmi.

sillä sotamiehet olivat yleensä hyvin anteliaita ja pitivät lapsista.

Kesällä oleiltiin paljon rannassa. Rantapaikoilla oli omat nimensä. Nykyisten kalalampien kohdalla oli Saviranta, siitä tehtaalle päin Lauttaranta ja edelleen ylävirtaan Högmanin ranta. Rantaan kertyi väkeä aina Miilumäkeä myöten ja rannassa pyrittiin tekemään mahdollisimman monet kesäiset askareet.

Nykyisten virkamiestalojen ja ammattikoulun kohdalla alkoi koiravikko, joka jatkui rantaan saakka. Tästä alueesta oli rannan puoli aidoitettu lemmikiksi, jossa käyskennelti muutama lehmä kesälaitumella. Työläiset olivat enimmäkseen maalta kotoisin ja olivat tottuneet lehmän pitoon.

Kesällä riitti suurelle lapsilaulumalle ja nuorisolle kisailupaikkoja riittämiin. Vaikka näin kasvettiin yhdessä, syntyi kasarmilaisten välillä vähän avioliittoja. Edempää kasarmin tytöt ja pojat omansa löysivät.

Lapset pientä ansiota hankkimassa

Koska rahaa oli vähän, yritettiin sitä hankkia kaikin keinoin. Siihen

Kuusaan laani
sijaitsi
nykyisellä
ammattikoulun
aukiolla

olikin useita mahdollisuuksia. Herrasväki pelasi tennistä 'laanilla', sillä varsinaista tenniskenttää ei ollut. Laanille kalkittiin rajat, pystytettiin verkko ja peli alkoi. Mutta tietenkin siinä täytyi olla apuna pallojen kiinnioittajat, koska kentän ympärillä ei ollut aitaa. Siinä olikin hanketta parille tytölle ja pojalle, ansio 50 penniä tai markka mieheen riippuen peliajan pituudesta. Usein kasarmilla kyllä jo nukuttiin pelin ollessa vielä käynnissä.

'Keilapaana' sijaitsi rannassa tehtaan sairastuvan alapuolella. Siellä sai kaksi poikaa iltatyötä 'pallopoikina'. Keilaa herrat pelasivat ainakin kolmena iltana viikossa. Ulkoseinällä oli vinossa asennossa kouru, jota pitkin pallot vierivät pelaajille takaisin. Peli jatkui usein myöhään, toisinaan hilpeän mielialan vallitessa ja silloin poikien ansio-kin saattoi olla 2 markkaa mieheen, mikä oli suuri summa. Kun 'pataljoona' kaatui, oli ilo ja hurraus suuri ja innostus tarttui poikiinkin.

Herrasväen puutarhoissa käytiin kitkemässä ja tytöt ansaitsivat ole-malla lapsenpiikoina. Syksyllä lapset keräsivät metsästä tatteja. Työläisten perheet eivät niitä syöneet ja ne myytiinkin herrasväen keittiöihin.

Yhtiöltä saimme kesän aikana myös eräitä markkoja pyydystämäl-

lä rottia, joista maksettiin 10 penniä kappaleelta. Tässä hommassa olivat suurena apuna edellä mainitut sikopahnat. Siellä niitä pitkähäntiä oli riittämiin, joskin ne tulivat perin oveliksi, kun niitä jatkuvasti pyydystettiin. Tapettujen rottien hännät laitettiin pakettiin ja vietiin porttivahdin nähtäväksi. Hän laski ne ja katsoi, ettei joukossa ollut hiirenhäntiä, sillä vain rotista maksettiin. Kun laskutoimitus oli suoritettu, oli hännät käärittävä jälleen pakettiin, käveltävä keskelle siltaa ja heitettävä häntäpaketti jokeen. Vasta sen jälkeen sai rahat käteensä.

Rahan hankinnasta on vielä mainittava lanttien etsiminen torilta. Se tapahtui keväisin lumen sulattua. Kovaa rahaa oli talven kulussa pudonnut lumeen, ja tarkkasilmäiset etsijät löysivät niitä maan paljastuttua. Muutamat kasarmin pojat olivat erittäin hyviä löytäjiä. Kun oli onnea, saattoi löytää jopa kahdenkin markan lantin. Kun huhu tällaisesta löydöstä levisi, kasvoi etsijöidenkin joukko.

Näin elettiin kasarmeissa kesästä talveen ja vuodesta toiseen, kerto-jakin 23 elämänsä ensimmäistä vuotta. Kasarmeista nuorin eli uusi kasarmi, kuten sitä silloin nimitettiin, on käytössä vieläkin. Olosuhteet ja elämänrytmi ovat vain suu-

resti muuttuneet. Nyt kuunnellaan kasarmissa radiota ja katsellaan 'telkkaria'. Silloin puoli vuosisataa taaksepäin ihmeteltiin, kun seinään saatiin ilmanvaihtoventtiili. Niin ovat ajat muuttuneet.

Kuusaan laani

Kuusaan litviikkilaani eli lyhyesti sanottuna vain laani liittyi niin läheisesti kasarmilaisten elämään, että lienee paikallaan tässä yhteydessä kertoa vähän siitäkin ja sen aikaisesta torikaupasta. Laani kä-sitti nykyisen ammattikoulun au-keaman ja jatkui Pienen kasarmin Valkaman koulun viereistä seinän sivustaa nykyisen sankarimuisto-merkin kohdalla olevalle kalliota-santeelle. Torialueessa oli siten ko-koa ja siihen sopi paljon myynti-pöytiä.

Tehtaassa maksettiin tili joka toi-nen perjantai ja markkinat pidet-tiin tilin jälkeisenä lauantaina. Ti-lipäivänä käytiin kauppaa jo teh-taan portilla, jossa oli pullan ja li-monaatin kauppiaita. Usea toikin tuomisia kotiin, jossa vietettiin pientä tilijuhlaa.

Maalaisia alkoi tulla hevosineen perjantaina iltapäivällä klo 2:n jäl-keen. Heillä oli vakituiset korttee-ripaikat samoin kuin tinkiläisetkin. Etenkin voi myytiin vakituisille os-tajille. Kauppoja tehtiin siten mel-koisesti jo perjantaina ja loput myytiin laanilla lauantaina.

Lähtekäämme Kuusaan laanille joskus 1910-luvun alussa. Meidän on herättävä varhain, sillä jo klo viiden maissa kaupanteko oli täy-dessä käynnissä. Tämä aikaisuus johtui siitä, että aamulöysiläiset ehtivät tehdä ostoksensa ennen työ-hön menoaan. (Niinhän on asian-laita vielä nytkin). Moni työhön menevä nainen vei korinsa muka-naan tehtaaseen ehtiäkseen ajoissa töihin.

Millaista siellä laanilla sitten oli-

Jatkoa 3:lla kansisivulla

Hallen 'Läntinen'

V. 1961 lastattiin Hallan sahan viennistä lähes 70 % laivoihin suoraan Hallan saaren rannassa. Viime vuosina uudelleen rakennettu ja käyttöön otettu Hallan 'Itä-satama' on siten vastannut siihen asetettuja toiveita. Laiturtilaa on edelleen jatkettu 50 metrillä ja Ruotsinsalmen väylän tultua ruopatuksi matka lännestä käsin Hallan laituriin on lyhentynyt parilakymmenellä kilometrillä, joten laituri on entistään käyttökelpoisempi.

mitetään hallalaisittain saaren 'Läntiseksi satamaksi' tai vain lyhyesti Läntiseksi. Paikalla toimi aikanaan sirkkelilaituri, toisin sanoen lähtevä tavara katkaistiin sirkkelissä määrämittäiseksi, lastattiin proomuihin ja vietiin redille laivoihin lastattavaksi. Nytemmin tätä varsin käyttökelpoista 50 metrin pituista laituria on alettu käyttää utskottilaudan eli tarkemmin sanoen Schaal-nimikkeellä tunnetun laudan lastauspaikkana. Schaal tarkoittaa lajittelematonta lautaa,

Hallen läntinen laituri on aivan Kotkan sataman tuntumassa

jonka mitat ovat korkeintaan $1 \times 4\frac{1}{2}$ tuumaa ja jossa vain kahden särmän on oltava täysin ehjä. Tällaista puutavaraa käytetään etupäässä rakennustyömailla esimerkiksi betonilaudoitukseen. Sitä vietään pääasiassa Ruotsiin ja Tanskaan ja sen lastaaminen laivoihin on keskitetty tähän Hallan uusimpaan 'vientisatamaan', jossa on 'virallista' vettä 4,5 metriä, mikä on aivan riittävä syvyys tällaista tavaraa kuljettaville pienille puutavaralaivoille. Vientiin menevä utskottilauta on tapuloitu Pitkäkarin puolelle aivan uuden laiturin viereen, joten sen siirtäminen trukilla laivan ääreen käy käden käänteessä.

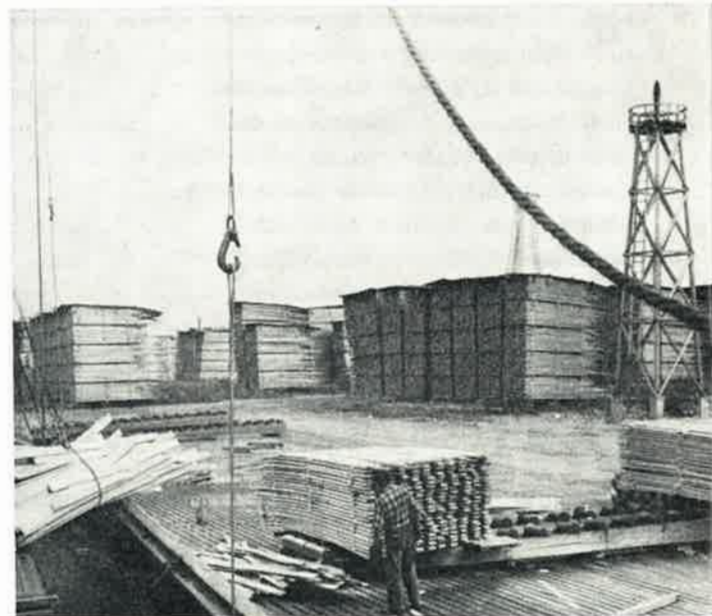
Parhaillaan oli schaalialastamassa sipoolainen 2-mastoinen jaala Ragnborg, jonka määränpää oli Hammarby lähellä Tukholmaa. Hallan Läntiseen poiketaan varsinaiselta Kotkan satamaväylältä ja hätätilassa voi laiturissa lastata kaksikin pientä laivaa samanaikaisesti. Laituri otettiin käyttöön viime vuoden kesäkuun lopulla ja laivauskautena vietiin sen kautta kaikkiaan yli 1 500 standarttia schaaliala. Tänä vuonna elokuun loppuun mennessä oli päästy noin tuhanteen standarttiin.

Sipoolainen jaala Ragnborg lastaamassa 'schaalia'

Tämän päälaiturin lisäksi Hallalla on pieni laituri Karhunsalmessa Hallan sillan vieressä sekä viime kesänä käyttöön otettu laituri Pitkäkarin kupeessa vastapäätä Kotkan satamaa. Tätä laituria ni-

Vientiin menevä utskottilauta on varastoitu Hallan läntisen laiturin viereen

Hallan Marttojen kesäretki

Kesäretket ovat kuuluneet Hallan marttojen jokavuotiseen ohjelmaan. Kuluneena kesänä menttiin ensimmäisen kerran ulkomaille. Kohteena olivat Ruotsi ja Tanska. Kauniina tiistaiamuna 5. 6. lähti 26 marittaa linja-autolla länteen päin. Jo lauttamatka Paraisista Ahvenanmaan ohi Kapellskäriin oli elämys. Aallokko ei häirinnyt lauttaelämää ja niinpä saatettiin maistella antaumuksella pitkän ruoka-

katsojansa ihmetyksen valtaan. Seuraava yö kului matkan merkeissä kohti Östergötlandia, jossa vierailtiin rva Weckmanin lapsuuskodissa Grensholman kartanossa. Kartanossa asuu nykyään rva Weckmanin veli vapaaherra August Mannerheim ja hänen lääkärirovansa. Suurenmoisella ystävällisyydellä vierasjoukko otettiin vastaan ja kestittiin. Lisäksi tehtiin kiertoajelu ja illalla nautittiin urkumusiikista.

Seuraavana päivänä lauluhetken jälkeen kartanon kirkossa lähdettiin taas eteenpäin. Matkan varrella Vreta-luostarin rauniot pienine esiin kaivettuine nunnakammioi-

Helsingörissä kävimme Kronoborgin linnan pihalla katsomassa Hamletin liikkumatiloja ja ihailemassa salmen näkymiä rantalinakkeelta. Sen jälkeen sai kukin huvittaa itseään parhaan taitonsa mukaan. Kuulut Karlsberg ja Turborg kuuluivat ensimmäisen tanskalaisen illan tuttavuuksiin. Ensimmäinen helluntaipäivä kului Tanskan maaseudun nähtävyyksien ihailemiseen. Täälläkin kesä oli myöhässä ja niinpä tulppaanit olivat vielä loistavimmillaan. Fredensborgin linnan vahtiparaati karhunahkapäähineineen ja kiiltävine miekkoineen olivat kuin Andersenin

Retken johtajat (vas.) rva Evo Weckman, maisteri Lilli Olsson ja rva Jenny Puro

Vapaaherra August Mannerheim toivotti hallalaiset vieraat tervetulleiksi Grensholman kartanoon

pöydän antimia. Melkein huomamatta lipui lautta illan hämäryydessä Kapellskärin laituriin, josta lähdettiin kohti Tukholmaa. Kaupungissa oli majoitus järjestetty kahteen paikkaan, mutta hyvinpä siitä selvittiin, kun oli rauhallinen ja palveluultis autonkuljettaja. Ensimmäinen aamupäivä Tukholmassa omistettiin kuninkaan linnalle, Riddarholman kirkolle ja iltapäivä ostoksille, jotka aloitettiin Vanhan kaupungin Västerlånggatanilta. Kuninkaanpuiston päiväkonsertti ja laulavat lapset herättivät juhlatunnelman. Illalla käytiin Millesgårdenissa, jonka tammisaarelainen puutarhuri pani ystävällisesti kaikki suihkulaitteet käyntiin. Monen monet tulppaani-istutukset, pengermät, vesisuihkut ja kauniit veistokset Tukholma taustanaan pysähdyttivät

neen hiljensivät mielen ja Vadstenaan nyplääjätäti oli juuri niin vanhan, ystävällisen ja siistin näköinen kuin miksi 'oikean' nyplääjän kuvittelee. Vetterin rantamaisemat ihastuttivat. Illalla auto hurautti Karhulan kummikunnan Eksjön torille, josta se ohjattiin kapeita vuosisatojen takaisia katuja pitkin retkeilymajan eteen. Tällä retkeilymajalla on oikeutetusti maansa parhaan retkeilymajan maine. Eksjö on vanha ratsuväkikaupunki ja sen torilla sijaitsee Smälannin rakuunan patsas vanhan kirkon edessä. Kaupunki on onnistuneesti säilyttänyt katukuvassaan vanhan leiman, vaikka teollisuuttakin on saatu mahtumaan kaupungin elämään. Ammattikoulun mannekiiniesitys ja kaupungin tarjoamat päivälliset lauluineen ja puheineen kuuluivat illan ohjelmaan. Aamulla ennen lähtöä tehtiin vielä kiertoajelu kaupungin alueella. Illan suussa hämmötkin jo Malmön lauttaranta.

sadusta. Puutarhat kukoistivat ja voimakas aniliinipuna ja okrankeltainen näkyivät viihtyvän saman talon seinillä. Pyökkimetsien salaperäinen vehreys ja rannan liituvuorien jyrkkyys alla liplattelevine Itämeren maininkeineen kiehtoivat mielen. Illalla päät kallistuivat Borens retkeilymajan tyynyille. Toisena helluntaipäivänä osallistuttiin pienen Keldbyn seurakunnan jumalanpalvelukseen ja kirkkokahvin jälkeen matka kääntyi pohjoiseen päin ja illalla saatoimme jo tehdä tuttuvuutta 'kuninkaan iloisen kaupungin' Kööpenhaminan kanssa. Jotkut ehtivät Tivoliin, toisilta kului ilta muissa merkeissä. Kööpenhaminan tärkeisiin ohjelma-numeroihin kuului luonnollisesti kaupoissa käynti, varsinkin kuninkaallinen sininen

Jatkoa sivulla 28

Kuusankoskella kilpailtiin yhtymän mestaruuksista

jen aikana, mikä oli omiaan juhlistamaan kilpailuja. Apulaisisännöitsijä Olov Hixén toivotti kilpailijat tervetulleiksi ja suoritti kilpailujen avauksen. Hän jakoi myös palkinnot välittömästi kunkin kilpailun päätyttyä.

100 m juostiin aikaisempaan tapaan kahdessa erässä suoraan loppukilpailuna. Ensimmäisessä erässä pinkaisivat isojen tehtaiden ja toisessa pienten tehtaiden sprintterit. Voiton peri Kymintehtaan Veikko Tolvanen ajalla 11,2. Toisen erän voittaja Arto Tuominen sai kuitenkin vain kymmeneksen huonomman ajan eli saman tuloksen kuin I erän Jouko Lahtinen ja toinenkin mies juoksi 11,4. Siten olisi ollut paikallaan selvittää paremmuus loppukilpailun avulla.

Raimo Pukkila heitti keihäskilvassa yhtymän ennätyksen ja sai parhaan urheilijan palkinnon

Matti Rätty erkani 3 000 m:llä heti muusta joukosta ja saavutti ennätystuloksen

yhtymän ennätys, jota hän paransi lähes 10 sekunnilla.

Korkeus- ja pituushyppy olivat hyvätasoisia kilpailuja. 3-loikan erikoismies ja maaotteluedustaja Matti Järvi jäi pituudessa vain 2 cm alle 7 metrin eikä yhtymän ennätyskään ollut kuin 9 sentin päässä. Järven lisäksi kolme muuta miestä hyppäsivät 6,5 metrin paremmalle puolelle. Högforsin Paavo Illi hyppäsi korkeutta 185 Kymintehtaan Simo Rihun ja Matti Järven tuloksen ollessa 180.

Keihäskilvassa Högforsin 70 metrin mies Kaarlo Heiskanen ei ollut parhaassa vedossaan ja voiton perikin Voikkaan Raimo Pukkila, joka heitti yhtymän uuden ennätyksen 66.14. Pukkilalla on luontaiset keihäänheittäjän edellytykset ja 70 metrin raja on hänen armoillaan, mikäli harjoitteluintoa riittää. Kuulassa isännöi odotetusti Högforsin Toivo Pääkkönen. Vuodelta 1939 peräisin oleva Risto Lindroosin ennätys kuitenkin vielä säilyi Pääkkösen parhaan työnnon jäädessä 16 cm huonommaksi.

Viesteissä voitot ratkesivat kiis-

Kymi-yhtymän 21. kesäsestäruuskilpailut pidettiin Kuusankoskella syyskuun 1–2 pnä. Lauantain lentopallo-otteluja häiritsi tuulinen ja koleahko sää, mutta sunnuntaina vallitsivat varsin suotuisat olosuhteet. Yleisöäkin oli runsaanlaisesti ja aurinkoisella urheilukentällä vallitsi oikea urheilujuhlan tuntu. Tätä oli omiaan lisäämään useat hyvätasoiset ja kireät ottelut. Kaksi uutta mestaruuskilpailujen ennätystä syntyi ja kilpailujen tasaväkisyys osoittaa Högforsin saavuttama pisteen etumatka kymintehtaalaisista joukkuekilpailussa. Pienten tehtaitten sarjassa voittajan Juan-tehtaan ja kolmanneksi jääneen Heinolan piste-ero oli vain viisi pistettä. Naisten lentopallo-otteluissa syntyi jännittäviä tilanteita eikä paremmuus ratkennut yhtä helposti kuin aikaisemmissa kilpailuissa.

Kenttäkilpailut aloitettiin joukkueiden avausmarssilla Kuusankosken Työväen Soittajien huolehties-
sa kapellimestari Pertti Huuhkon johdolla reippaasta marssirytmistä. Soittokunta esiintyi myös kilpailu-

800 m:llä Kymintehtaan Juhani Nurkka ja Leo Viljakainen juoksivat reippaasti alle kahden minuutin. 3 000 m:llä Högforsin maaottelumies Matti Rätty suoritti soolojuoksun vastustajanaan ainoastaan

tattomasti. Lyhyen viestin voitti Juantehtas ja ruotsalaisviestin Kymintehtas. Högfors oli kuitenkin kerännyt hypyissä, kuulassa ja 3 000 m:llä sen verran piste-etumatkaa, että Kymintehtaan viesti-

voitto ei aivan riittänyt piste-eron tasoittamiseen.

Naisten lentopallon A-sarjan voitti jälleen Kymintehdas, mutta voitto oli niukempi kuin ennen. Högforsin joukkue tarjosi tiukan vastuksen. Kymintehtaan joukkueessa pelasivat Marjatta Tommola, Leila Parvinen, Mirja Pulliainen, Terttu Sihvola, Alli Lahtinen, Liisa Mur-

100 m I erän ja koko kilpailun voitti Veikko Tolvanen (äärimmäisenä oikealla)

Matti Järvi keskittyy pituushyppyyn

tola ja Seija Halme. B-sarjan voitti selvästi Juantehtas, jonka joukkueessa pelasivat Eeva Parviainen, Anja Satuli, Lea Sihvonen, Aino Hartikainen, Sirkka Pitkänen ja Sinikka Vartiainen.

Kunkin lentopallojoukkueen paras palkittiin. Parhaiksi noteerattiin seuraavat: Mirja Olsen, Halla; Eila Glad, Heinola; Kaarina Kivimäki, Högfors; Terttu Sihvola, Kymintehdas I; Irja Salmelainen, Kymintehdas II; Sinikka Vartiainen, Juantehtas; Katri Laine, Salo ja Betty Heimonen, Voikkaa.

Kilpailujen päätyttyä nautittiin päivällinen ammattikoulun aulassa Kymintehtaan naistenkerhojen toimissa emäntinä. Kiertopalkinnot jakoi sosiaalipäällikkö Ake Launikari. Kelloseppä U. Kopran lahjoittaman kunniapalkinnon sai kilpailujen parhaan tuloksen saavuttanut Raimo Pukkila.

Tulokset:

Suuret tehtaat

100 m juoksu

1) Veikko Tolvanen, Kymintehdas 11.2; 2) Jouko Lahtinen, Kymintehdas 11.3; 3) Urpo Nikander, Högfors 11.7; Väinö Orkola, Voikkaa 11.7; 5) Olavi Iso-Koivisto, Högfors 11.9; 6) Pentti Salmi, Voikkaa 12.0.

800 m juoksu

1) Juhani Nurkka, Kymintehdas 1.58.7; 2) Leo Viljakainen, Kymintehdas 1.58.9, 3) Erkki Knapp, Voikkaa 2.00.0; 4) Veikko Jousisto, Högfors 2.00.6; 5) Pentti Koivunen, Högfors 2.03.6; 6) Lasse Knapp, Voikkaa 2.07.5.

Korkeushyppy

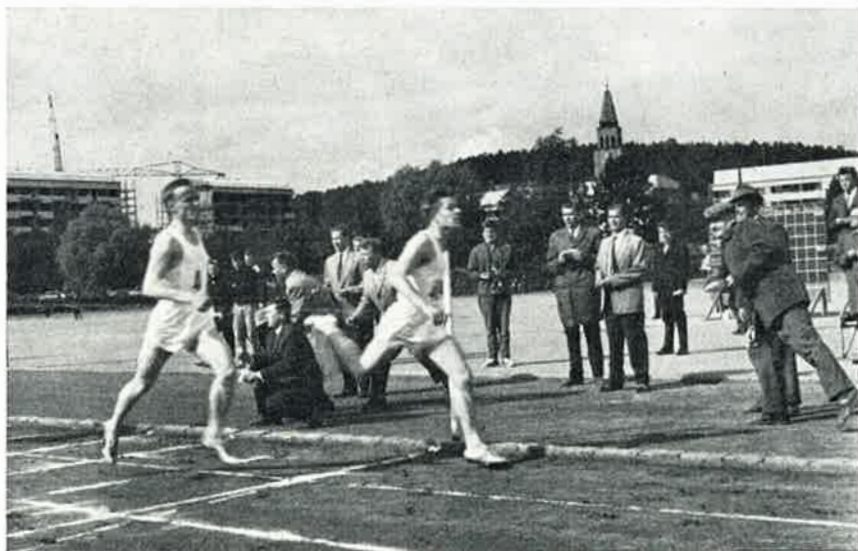
1) Paavo Illi, Högfors 185; 2) Simo Rihu, Kymintehdas 180; Matti

Järvi, Högfors 180; 4) Risto Aro, Kymintehdas 170; 5) Timo Nikkinen, Voikkaa 155; 6) Pekka Oksanen, Voikkaa 155.

Paavo Illi ylittämässä 185 cm

800 m voittaja Juhani Nurkka ja kireän vastuksen tarjonnut Leo Viljakainen maalissa

Keihäänheitto

- 1) Raimo Pukkila, Voikkaa 66.14;
- 2) Kaarlo Heiskanen, Högfors 64.28;
- 3) Pertti Tuviala, Kymintehdas 58.19; 4) Aatos Etholén, Högfors 56.09; 5) Esko Nikulainen, Kymintehdas 46.93; 6) Yrjö Junni, Voikkaa 41.57.

Pituushyppy

- 1) Matti Järvi, Högfors 698; 2) Veikko Tolvanen, Kymintehdas 660;
- 3) Jouko Lahtinen, Kymintehdas 623; 4) Veli Iso-Koivisto, Högfors 612; 5) Timo Nikkinen, Voikkaa 606; 6) Pentti Salmi Voikkaa 574.

3000 m juoksu

- 1) Matti Rätty, Högfors 8.41.4; 2)

Kymintehtaan ruotsalaisviestin viejät: vas. Juhani Nurkka, Veikko Tolvanen, Jouko Lahtinen ja Juhani Finer

Pienet tehta

100 m juoksu

- 1) Arto Tuominen, Salo 11.3; 2) Jouko Tuppurainen, Juantehtas 11.4; 3) Teuvo Saarenkoski, Heinola 12.1; 4) Juhani Salonen, Heinola 12.5; Erkki Tuppurainen, Juantehtas

Apulaisisännöitsijä Olov Hixén jakoi palkinnot. Vuorossa kuulantönnön voittaja Toivo Pääkkönen.

Leo Viljakainen, Kymintehdas 9.17.6; 3) Unto Pöyhönen, Voikkaa 9.18.8; 4) Ari Moilanen, Högfors 9.42.6; 5) Keijo Hokkanen, Voikkaa 9.58.0; 6) Pauli Virta, Kymintehdas 10.30.4.

Kuulantyöntö

- 1) Toivo Pääkkönen, Högfors 14.02; 2) Antti Ruunaniemi, Högfors 13.07; 3) Yrjö Junni, Voikkaa 12.19; 4) Simo Rihu, Kymintehdas 12.09; 5) Pertti Tuviala, Kymintehdas 11.91; 6) Markku Sihvola, Voikkaa 11.89.

1000 m viesti

- 1) Kymintehdas 2.03.3; 2) Voikkaa 2.04.9; 3) Högfors 2.05.0.

Tehtaiden välinen järjestys

Högfors 65.5 pist.; Kymintehdas 64.5 pist.; Voikkaa 39.0 pist.

Sosiaalipäällikkö Ake Launikari ojentaa kiertopalkinnon Högforsin joukkueen johtajalle Leo Savolaiselle

das 12.5; 6) Antti Karanen, Salo 12.6.

800 m juoksu

- 1) Niilo Kilpisaari, Heinola 2.06.2; 2) Taisto Strengell, Juantehtas 2.08.4; 3) Raimo Hämäläinen, Juantehtas 2.08.9; 4) Esko Tuominen, Salo 2.09.8; 5) Esko Karanen, Salo 2.22.7; 6) Taisto Rajala, Heinola 2.32.8.

Pituushyppy

- 1) Arto Tuominen, Salo 672; 2) Jouko Tuppurainen, Juantehtas 653; 3) Erkki Taipale, Heinola 604; 4) Antti Roininen, Juantehtas 588;

- 5) Asko Vuorinen, Salo 581; 6) Juhani Salonen, Heinola 564.

Kuulantyöntö

- 1) Pentti Lankinen, Heinola 12.86; 2) Esko Tuominen, Salo 12.34;

Juantehtaalaiset ja voikkaalaiset tasaväkisessä ratkaisutottelussa

Huoltajat Pentti Riekkinen ja Leo Savolainen Högforsin joukkueen kanssa pelitauolla sota-juonta punomassa

4 X 100 m viesti

- 1) Juantehtas 47.5; 2) Salo 48.3; 3) Heinola 48.7.

Tehtaiden välinen järjestys

Juantehtas 35 pist.; Heinola 31 pist.; Salo 30 pist.

B-sarja

Kymintehdas II—Voikkaa 2—1 (15—8, 13—15, 15—13); Heinola—Juantehtas 0—2 (6—15, 9—15); Voikkaa—Heinola 2—0 (15—7, 15—1); Kymintehdas II—Juantehtas 0—2 (13—15, 8—15); Kymintehdas II—Heinola 0—2 (14—16, 13—15); Voikkaa—Juantehtas 0—2 (11—15, 14—16).

Högforsilaisten ankara vastustus sai Kymintehtaan joukkueen ja sen johtajan Raine Vallealan vakaviksi

Juantehtaalaisen ja joukkueen kapteenin teknikko Reino Karhun voittajan hymy

- 3) Teuvo Saarenkoski, Heinola 12.00; 4) Raimo Laitinen, Juantehtas 10.77; 5) Aarne Satuli, Juantehtas 10.33; 6) Arto Saarelma, Salo 9.97.

Naisten lentopallo

A-sarja

Högfors—Halla 2—0 (15—2, 15—5); Halla—Salo 2—0 (15—3, 15—11); Kymintehdas—Salo 2—0 (15—11, 15—2); Kymintehdas—Högfors 2—1 (15—8, 5—15, 15—7); Kymintehdas—Halla 2—0 (15—2, 15—2); Salo—Högfors 0—2 (14—16, 9—15).

Lopputulokset

A-sarja

- 1) Kymintehdas 6 pist.; 2) Högfors 4 pist.; 3) Salo 2 pist.; 4) Halla 0 pist.

B-sarja

- 1) Juantehtas 6 pist.; 2) Voikkaa 2 pist.; 3) Heinola 2 pist.; 4) Kymintehdas II 2 pist.

Kultamitali- mies

Apulaisisännöitsijä
Olov Hixén
onnittelee uutta
kultamitalimiestä
Taavi Erikssonia

Voikkaan klubilla vietettiin 27. 6. juhlahetkeä 50 vuotta yhtiötä palvelleen korjausmies Taavi Erikssonin kunniaksi. Apulaisisännöitsijä O. Hixén kiitti pitkän päivätyön tehnyttä ja ojensi hänelle kunniakirjan mitaleineen. Taavi Eriksson on syntynyt Jaalassa 27. 5. 1896 ja tullut yhtiön palvelukseen ulkotoyosastolle v. 1911. Suurimman osan palvelusajastaan hän on työskennellyt raitiotieosastolla korjausmiehenä. Hän siirtyi eläkkeelle 30. 6.

Juhlatilaisuudessa olivat läsnä myös sosiaalipäällikkö Åke Launikari, maisteri Aino Mäkelä, ylimestari Niilo Joensuu ja työnjohtaja Heikki Joensuu.

KUUSANKOSKEN TEHTAAT

ARVID PEHRMAN

puuseppä Kymin rakennusosastolta tulee 9. 10. olleeksi 45 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Valkealassa 22. 12. 1897. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1914 Kymin rakennusosastolle. Välillä hän oli työssä muualla, mutta v:sta 1933 lähtien hän on ollut yhtäjaksoisesti yhtiön palveluksessa toimien rakennusosastolla puuseppänä. Hän on ollut innokas palokuntamies ja kuulunut tehtaan palokuntaan 29 vuotta.

GUNNAR KAUKOLA

työnjohtaja kuljetusosastolta tulee 3. 11. olleeksi 45 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 9. 1. 1901 Iitissä. Yhtiön palvelukseen Voikkaan rakennusosastolle hän tuli v. 1916 ja siirtyi

ulkotoyosastolle v. 1923. Työnjohtajaksi hänet nimitettiin v. 1948.

TOIVO HONGISTO

puuseppä Kymin rakennusosastolta tulee 27. 10. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Valkealassa 14. 3. 1905. Yhtiön palvelukseen hän tuli kesäkuussa v. 1920 Kymin ulkotoyosastolle. Rakennusosastolle hän siirtyi saman vuoden elokuussa, mistä lähtien hän on paria katkoa lukuun ottamatta työskennellyt yhtiön palveluksessa. Tehtaan palokuntaan hän on kuulunut jo 35 vuoden ajan. Yhtiön askartelukerhossa hän huoltaa työkonet ja työkalut.

KUUSANKOSKEN TEHTAAT

EINO PAULANKO

linja-asentaja Voikkaan sähköosastolta täyttää 60 vuotta 8. 10. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen

Voikkaan paperitehtaalle hän tuli v. 1919. Sen jälkeen hän työskenteli Voikkaan ulkotoyosastolla vuoteen 1924. V. 1930 hän tuli uudelleen yhtiön palvelukseen Voikkaan korjauspajalle. Samana vuonna hän siirtyi Voikkaan sähköosastolle, jossa hän toimi höyryturpiinien apukäyttäjänä ja linjatyöntekijänä. V. 1935 hän tuli höyryvoima-aseman hoitajaksi. V:sta 1941 lähtien hän on toiminut linja-asentajana. Hänen harrastuksistaan mainittakoon metsästäys ja kalastus.

KALLE KORPPI

hioja Kymin korjauspajalta täyttää 60 vuotta 16. 10. Hän on syntynyt Valkealassa. Työnsä yhtiössä hän aloitti v. 1917 Kymin rakennusosastolla suorittaen siellä erilaisia tehtäviä vuoteen 1922, jolloin siirtyi junamieheksi Kymin raitiotieosastolle. Työskenneltyään ensin junamiehenä ja sittemmin lämmittäjänä useita vuosia hänet nimitettiin veturinkuljettajaksi, jossa toimessa hän oli 10 vuotta. Sotien jälkeen hän siirtyi vaunu-korjaamolle ja sieltä v. 1955 Kymin korjauspajalle viilaajaksi. Nykyisin hän työskentelee hiojana.

Arvid Pehrman

Gunnar Kaukola

Toivo Hongisto

Eino Paulanko

Juho Vainio

Kauko Palonen

Viivi Lundgren

Pauli Vitikainen

JUHO VAINIO

poraaja Kymin rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 2. 11. Hän on syntynyt litissä. Yhtiön palvelukseen Voikkaan rakennusosastolle hän tuli v. 1934. Myöhemmin hän työskenteli useaan otteeseen yhtiön voimalaitosrakennuksilla Keltissä ja Kuusankoskella. Välillä hän katseli maailmaa muillakin paikkakunnilla ja kokeili erilaisia töitä mm. laivoissa ja autoalalla. Kymin rakennusosastolla hän on työskennellyt v:sta 1948 lähtien.

KAUKO PALONEN

rullapakkaaja Voikkaan paperitehtaalta täyttää 50 vuotta 24. 9. Hän on syntynyt Valkealassa ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1928 Voikkaan ulkutyöosastolle. Hän on ollut Voikkaan paperitehtaan palveluksessa v:sta 1936 alkaen ensin voitelijana ja v:sta 1949 lähtien nykyisessä ammatissaan.

MARTTI LEIVO

putkiseppä Kymin korjauspajalta täyttää 50 vuotta 5. 10. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen raitiotieosastolle hän tuli v. 1927 ja siirtyi sieltä korjauspajalle v. 1929.

VIIVI LUNDGREN

riisinkäärijä Kymin paperitehtaalta täyttää 50 vuotta 11. 10. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen Kuusaan paperitehtaalte hän tuli v. 1935. Hän on työskennellyt erilaisissa tehtävissä Kuusaan ja Kymin paperitehtaissa. Nykyisessä työssään hän on ollut v:sta 1953 lähtien.

PAULI VITIKAINEN

sähköasentaja Kymin sähköosastolta täyttää 50 vuotta 14. 10. Hän on syntynyt litissä. Yhtiön palvelukseen Ky-

min selluloosatehtaan korjauspajalle hän tuli tammikuussa v. 1935. Nykyiseen toimeensa sähköosastolle hän siirtyi v. 1946. Hänen vapaa-aikansa ovat kuluneet omakotitalon rakentamisessa ja hoidossa sekä varsinkin kesäisin kalastuksen parissa.

FRANS VEHMASKANGAS

aputyöntekijä Kymin rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 14. 10. Hän on syntynyt Valkjärvellä. Ennen yhtiön palvelukseen tuloaan hän työskenteli rakennustöissä eri urakoitsijoilla mm. Rouhialan, Harjavallan, Enson ja Mankalan voimalaitostyömailla ja Korian viljaväestön rakennustyömailla. Yhtiön palvelukseen Kymin ulkutyöosastolle hän tuli tammikuussa v. 1951. Hän on työskennellyt myös mm. Voikkaan rakennusosastolla ja Kymin selluloosatehtaalte. V:sta 1959 lähtien hän on ollut Kymin rakennusosastolla.

AARNE KAHRI

poraaja Kymin rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 16. 10. Hän on syntynyt Valkealassa. Hän työskenteli maataloustöissä ennen kuin tuli yhtiön palvelukseen, oli 3 vuotta varastomiehenä Kouvolan Ympäristön Osuusliikkeessä ja kirvesmiehenä isänsä kanssa yksityisillä urakoitsijoilla. Yhtiön palvelukseen Kymin ulkutyöosastolle hän tuli v. 1947. Muutaman vuoden poissaolon jälkeen hän tuli Kymin rakennusosastolle helmikuussa v. 1951, mistä lähtien hän on yhtäjaksoisesti ollut yhtiön palveluksessa. Hän on työskennellyt myös mm. Voikkaan rakennusosastolla ja Kymin paperitehtaalte. Rakennusosaston palveluksessa hän on ollut v:sta 1958 lähtien. Harrastuksista mainittakoon kalastus ja puutarhan hoito.

TUURE BOMAN

rullapakkaaja Kymin paperitehtaalte täyttää 50 vuotta 24. 10. Hän on syn-

tynyt litissä. Yhtiön palvelukseen Kymin rakennusosastolle hän tuli v. 1930. Nykyisessä ammatissaan Kymin paperitehtaalte hän on työskennellyt v:sta 1955 lähtien.

VILJO HÄLIKKÄ

kirvesmies Kymin rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 31. 10. Hän on syntynyt Jaalassa. Hän työskenteli kirvesmiehenä yksityisillä urakoitsijoilla ennen yhtiön palvelukseen tuloaan. V. 1929 hän tuli työhön Voikkaan uutto-osastolle. Lyhyitä katkoja lukuun ottamatta hän on v:sta 1936 lähtien ollut yhtiön palveluksessa yhtäjaksoisesti työskennellen mm. Voikkaan paperitehtaalte, rakennusosastolla ja hiomakivitehdas Sammossa. Tammikuussa 1962 hän siirtyi Kymin rakennusosaston palvelukseen. Ammattiyhdistysliikkeen aktiiviseen toimintaan hän on osallistunut jo lähes 20 vuotta. Hän on toiminut ammattiosastonsa puheenjohtajana ja työpaikkansa luottamusmiehenä sekä Voikkaan tehtaitten pääluottamusmiehenä useita vuosia, kuulunut Paperiteollisuudentyöntekijäin liiton liittotoimikuntaan ja työehtosopimusneuvottelukuntaan monen vuoden ajan ja ollut edustajana Paperiteollisuudentyöntekijäin liiton ja SAK:n edustajakokouksissa. Hänet valittiin SAK:n valtuustoon v. 1956 ja uudelleen v. 1961. Kuusankosken ammatillisen paikallisjärjestön työvaliokuntaan hän on kuulunut sodan jälkeisen ajan. Ammattiyhdistysliikkeen ohella hän on joutunut hoitamaan monia muita luottamustehtäviä työntekijäpuolen edustajana. Hän kuuluu Kouvolan työvoimapiiriin ja nuorison ammatinvalinnan ohjauksen neuvottelukuntaan, Kuusankosken tehtaiden Avustuskassan hallitukseen, kunnallisiin lautakuntiin ja kauppalanvaltuustoon. Vapaa-ajan harrastus on kalastus.

Aarne Kahri

Viljo Höllikkä

Yrjö Toijonen

Emil Hartikainen

METSÄOSASTO

YRJÖ TOIJONEN

lastaaja täytti 60 vuotta 4. 8. Mikkelissä. Hän on syntynyt Mikkelissä. Metsäosaston palvelukseen hän tuli 5. 5. 1920 Saksalaan ja toimi kolmisen vuotta kesäisin proomumiehenä ja talvisin sahan lautatarhatöissä. V. 1926 hän siirtyi Juantehtaan Mikkelissä olevaan kartonkivarastoon varastotöihin. V. 1958 Juantehtaan kartonginvälityksen lakattua hän siirtyi Saksalaan puutavaravarastolle toimien etupäässä puutavaran lastaajana. Hänen vapaa-ajan harrastuksistaan mainittakoon kalastus.

HUGO PENTTINEN

konttoristi täyttää 60 vuotta 4. 10. Taavetissa. Hän tuli yhtiöme metsäosaston palvelukseen v. 1936 toimituun sitä ennen mm. Viipurin Saha Oy:n ja Keskusmetsäseura Tapion työnjohtajana. Yhtiössämme hän oli ensin vanhemman työnjohtajan tehtävissä Kymen hoitoalueen Kaitjärven piirissä, mutta nimitettiin sittemmin Taavetin hoitopiiriin konttoristiksi, jota tointa hän edelleenkin hoitaa. Hänet tunnetaan tunnollisena ja tarmokkaana henkilönä. Hänen aikaisempi kenttäkokemuksensa yhtyneenä hänen luonteelleen ominaiseen täsmällisyyteen ja selkeään ajattelukykyyn on auttanut häntä selviytymään kiitosta ansaitsevalla tavalla nykyisestä tehtävästään, jossa hän hoitopiiriin konttoristina tilia ja puutavarakirjanpidon ohella joutuu avustamaan myös piiriesimiestä mitä moninaisimpien asioiden hoitamisessa. Vapaa-aikoinaan hän on valppaasti aikaansa seuraavana henkilönä harrastanut itseopiskelua, eikä ole myöskään unohtanut metsässä liikkumista konttoristin tehtävistään huolimatta.

MARTTI PIISPANEN

lastaaja täytti 50 vuotta 25. 8. Hän on syntynyt mikkeliläinen. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1926 Hollan sahalle Mikkelin toimien mittaajana ja nosturin käyttäjänä v. 1930, jonka jälkeen hän oli parin vuoden ajan sepän apulaisena. V. 1932 hän on ollut Saksalassa puutavaran lastaajana. V. 1933—34 ja otti osaa sekä talvi- että jatkosotaan tykistöissä. Vapaa-ajan harrastuksista hänellä on etualalla kalastus.

EEMIL HARTIKAINEN

metsätyönjohtaja Pieksämäen piiristä täyttää 50 vuotta 29. 9. Hän on syntynyt Kuopiossa. Hän tuli metsäosastolle Naarajärven piiriin työnjohtajaksi v. 1937. V. 1950 hän suoritti Sippolan metsäkoulun metsätyönjohtajakurssin. Hänen pääasiallinen työnsä on ollut hakkuu- ja ajotöiden sekä lastauksien valvonta. Hän on ottanut osaa myös omien metsien hoitotöihin. Rehtinä, tasapuolisena ja ahkerana työnjohtajana hän on saavuttanut esimiestensä, työtovereittensa ja alaistensa luottamuksen. Molemissa sodissa hän oli rintamajoukoissa. Luottamustoimista mainittakoon mm. kirkkovaltuuston jäsenyys usean vuoden aikana. Vapaa-ajan harrastuksena on kalastus.

MARTTI KERONEN

metsätyönjohtaja täyttää 50 vuotta 22. 10. Keiteleellä. Hänestä tuli metsämies jo 30 vuotta sitten, jolloin hän aloitti tulevan elämäntehtävänsä Metsähallituksen palveluksessa Pohjois-Karjalassa. Täältä hän siirtyi v. 1947 yhtiön metsäosaston Savon hoitoalueen Saarelan piiriin, josta hän v. 1955 siirtyi Keiteleen piiriin. Hän on menestyksellisesti suorittanut kaikkia metsätyönjohta-

jalle kuuluvia metsänhoito- ja -hankintatehtäviä. Syntyperältään pohjois-karjalaisena hän on valoisan ja hersyvällä huumorilla varustetun luonteensa avulla saavuttanut esimiestensä, alaistensa ja kanssaihmiesten täyden luottamuksen ja arvonnannon. Molempiin sotiin hän osallistui Pohjois-Karjalassa ja Syvärillä ja joutui sodan loppuvaiheessa sotavankina Neuvostoliittoon.

HÖGFORSIN TEHTAAT

KAARLO LUSENIUS

vartija täyttää 60 vuotta 20. 10. Hän on syntynyt Pusulassa. Työskenneltyään aluksi maataloustöissä hän tuli 1. 11. 1926 työhön tehtaan valimoon. 25 vuoden ajan hän toimi valajana ja kaavaajana, kunnes v. 1950 siirtyi vartijaksi.

KAARLO HENRIKSSON

konekaavaaja valimosta täyttää 60 vuotta 2. 11. Hän on syntynyt Vihdissä. Oltuaan ensin maataloustöissä hän tuli 1. 11. 1927 työhön tehtaan puutarhaan. V. 1937 hän siirtyi valimoon valajaksi ja kaavaajaksi ja toimii siellä nykyisin kattilaliitteiden valmistajana.

BERTTA REUNANEN

siivooja konepajalta täyttää 50 vuotta 1. 10. Hän on syntynyt Ul. Pyhäjärvellä. Tehtaan työhön hän tuli liesiosastolle 26. 11. 1956. Hän toimi jonkin aikaa maatalousosastolla, kunnes siirtyi nykyiseen toimeensa konepajalle.

LAURI LINDHOLM

poraaja puhdistamosta täyttää 50 vuotta 4. 10. Hän on syntynyt Ul. Pyhäjärvellä. Tehtaan työhön hän tuli 1. 7. 1926. Hän on toiminut rakennus- ja liesiosastoilla. Nykyisin hän on puhdistamossa kattilaliitteiden poraajana.

Martti Keronen

Kaarlo Lusenius

Kaarlo Henriksson

Paavo Kalho

PAAVO KALHO

valvoja Heinolan tehtaalta täyttää 50 vuotta 9. 10. Hän on syntynyt Sippolassa. Heinolan tehtaan palvelukseen patterien lähettäjäksi radioattoriosastolle hän tuli v. 1956. Sieltä hän v. 1958 siirtyi välivaraston valvojaksi liesiosastolle. Vv. 1927—1944 hän on ollut yhtiön palveluksessa Kuusankosken tehtailla. Sotilasarvoltaan hän on kersantti.

ALMA VIROLAINEN

siivooja rakennusosastolta täyttää 50 vuotta 30. 10. Hän on syntynyt Joutsenossa. Tehtaan rakennusosaston työhön hän tuli 12. 1. 1954 siivoojaksi, mitä tointa edelleenkin hoitaa.

AARNE TAMMELIN

varastomies hitsaamosta täyttää 50 vuotta 12. 11. Hän on syntynyt Ul. Pyhäjärvellä. Tehtaan työhön hän tuli v. 1934. Hän on toiminut varastossa, liesiosastolla ja hitsaamossa.

HALLAN TEHTAAT

ARMAS KAUPPINEN

täyttää 50 vuotta 19. 10. Hän on syntynyt Pieksämäellä. Yhtiön palvelukseen

sekatoihin selluloosatehtaalte hän tuli v. 1928. V:sta 1935 lähtien hän on työskennellyt yhtäjaksoisesti yhtiön palveluksessa vuoroin lautatarhalla ja tukkiosastolla. V:sta 1954 hän on ollut tukkiosastolla.

LAURI KAIPIAINEN

täyttää 60 vuotta 26. 9. Hän on syntynyt Kymissä. Ensimmäisen kerran hän tuli yhtiön palvelukseen v. 1927 tukkiosastolle. Pariin otteeseen hän on ollut työssä muualla. V:sta 1945 lähtien hän on ollut tukkiosastolla.

LYDIA NEUVONEN

täyttää 60 vuotta 21. 9. Hän on syntynyt Savitaipaleella. Yhtiön palvelukseen Hevosojan kartanon navetta-apulaiseksi hän tuli v. 1931. Sieltä hän siirtyi v. 1952 vastaavanlaiseen työhön Sunilan maatilalle.

JUANTEHDAS

ANDRE ROGOSA

sekatyömies täyttää 60 vuotta 16. 10. Hän on syntynyt Salmassa. Nuorukaise-

na hän aloitti isänsä kanssa työskentelynsä laivapoikana Laatokalla. Vartutuaan hän työskenteli talvet sahalla ja palasi kesäisin laivamieheksi. V. 1938 hän siirtyi töihin Jaakkiman vaneritehtaalte ja sahalle. Sodan jälkeen hän joutui siirtymään kotiseudultaan ja tuli Juantehtaan palvelukseen rakennusosastolle 1. 4. 1946 siirtyen jo samana vuonna puuhiomoon hiojaksi. Tässä toimessa hän oli 11. 10. 1959 saakka, jonka jälkeen hän on työskennellyt höyrykeskuksessa ja viimeksi ulkotyöosastolla.

HANNES RÄSÄNEN

kartonkikoneen varahoitaja täyttää 50 vuotta 27. 9. Hän on syntynyt Kaavilla. Hän tuli ensi kerran tehtaan palvelukseen poikasena toimien rakennusosastolla hevosmiehenä. Sittemmin hän oli neljä vuotta töissä Varkaudessa Malmbergin hovissa etumiehenä. 4. 7. 1937 hän tuli takaisin tehtaan palvelukseen kartonkitehtaan hollanteri-apulaiseksi ja on sen jälkeen työskennellyt kartonkitehtaassa voitelijana, saksimiehenä, silinterimiehenä ja nykyisin kartonkikoneen varahoitajana. Vapaa-ajan harrastuksista mainittakoon kalastus.

Lydia Neuvonen

Andre Rogosa

Hannes Räsänen

Toivo Karvonen

Jorma Niinikoski

Rafael Väisänen

Manan majoille

Kesäkuun 9 p:nä saapui klooritehtaalaisille suruviesti, joka kertoi, että vuoromestari Toivo Karvosen maallinen vaellus oli päättynyt. Vuoromestari Karvonen oli syntynyt 26. 7. 1901 Luumäellä. 27-vuotiaana hän aloitti työskentelynsä yhtiön palveluksessa kirvesmiehenä ulkotyöosastolla. Klooritehtaan palvelukseen hän tuli v. 1932. Varavuuromestariksi hänet nimitettiin v. 1959 ja vuoromestariksi v. 1960. Mestari Karvonen ehti olla klooritehtaan palveluksessa lähes 30 vuoden ajan. Ei löytyne paikkaa klooritehtaalla, missä eivät mestari Karvosen töittien tulokset olisi tulleet esille. Pitkäaikaisen työskentelyn tuloksena hän saavutti erittäin hyvän ammattitaidon, jolle tehtaan johto samoin kuin työntekijät antoivat täyden tunnustuksen. Paljon voimiaan hän uhrasi kotinsa hyväksi. Siitä on osoituksena v. 1950 valmistunut kauris omakotitalo yhtiön omakotialueella. Puutarhanhoito oli myös lähellä hänen sydäntään ja hän sai tästä harrastuksestaan julkistakin tunnustusta osakseen.

Mestari Karvosen poismeno jätti tehtaan vuoromestarikuntaan vaikeasti täytettävän aukon ja hänen muistonsa velvollisuudentuntoisena mestarina tulee pysyväisesti säilymään kaikkien mielissä.

Kesäkuun 18 p:nä sammui pitkällisen sairauden jälkeen metsäosaston Päijänteen hoitoalueen aluemetsänhoitajan Jorma Niinikosken elämä. Hän oli syntynyt Tampereella 28. 1. 1906. Hän tuli ylioppilaaksi Kouvolan yhteiskoulusta v. 1927 ja valmistui metsänhoitajaksi v. 1931. Suurimman osan elämäntyöstään hän suoritti Kymin Osakeyhtiön

palveluksessa tunnollisena, kyvykkäänä ja pidettynä metsäalan miehenä.

Aluemetsänhoitaja Niinikoski oli metsänhoitajaksi valmistuttuaan yhden uittokauden Kemijoen uittoyhdistyksen palveluksessa ja siirtyi v. 1932 asutustilallisten taloudellisen aseman parantamiseksi annetun lain edellyttämän toimikunnan puheenjohtajaksi Pohjois-Pohjanmaan, Perä-Pohjolan ja Lapin metsänhoitolautakuntien alueille. Sieltä hän v. 1935 tuli Lahteen Itä-Hämeen metsänhoitolautakunnan apulaismetsänhoitajaksi. Syksyllä 1935 hänet nimitettiin Kymin Osakeyhtiön metsäosaston Savon hoitoalueen apulaismetsänhoitajaksi ja v. 1938 Juantehtaan hoitoalueen aluemetsänhoitajaksi. V. 1948 hän siirtyi Päijänteen hoitoalueen aluemetsänhoitajaksi. Siellä rakastamassaan maakunnassa hän suoritti määrätietoista työtä piirtäen nimensä maakunnan metsien historiaan. Elämänyönteisenä, rakentavana henkilönä, rehtinä työtoverina ja oikeudenmukaisena esimiehenä hän saavutti lukemattomia ystäviä, jotka hänen omaistensa kanssa jäivät häntä kaipaamaan.

Heinäkuun 22 p:nä kuoli Kuusankoskella Kymin korjauspajan toimistopäällikkö, merkonomi Veikko T a l a s t i e. Hän oli syntynyt Valkealassa 8. 2. 1908. V:sta 1927 lähtien hän opiskelunsa lomassa oli harjoittelijana Voikkaan varastolla ja tuli Rauman kauppoiston käytyään v. 1932 palvelukseen Hiomakivitehdas Sampoön hoitaen toimistopäällikön tehtäviä vuoteen 1951, jolloin hän siirtyi varastojen tarkastajaksi ja vielä samana vuonna toimistopäälliköksi Kymin korjauspajalle. Nuorempana hän harrasti urheilua ja retkeilyä osallistuen mm. Voikkaan Urheilu-Veikkojen toimintaan. Sk-työssä hän oli mukana nuorukaisuusvuosistaan saakka järjestön lopettamiseen asti.

Työssään hän oli esimerkillisen tarkka ja tunnollinen ja luonteeltaan hiljainen ja vaatimaton. Vainajaa jäivät lähinnä kaipaamaan vaimo ja viisi lasta.

Heinäkuun 31 p:nä kuoli Kuusankoskella tapaturmaisesti koneenhoitaja Rafael Väisänen Kymin paperitehtaalta. Hän oli syntynyt 17. 5. 1913 Vehkalahdella. Yhtiön palvelukseen paperitehtaalta hän tuli v. 1929. Koneenhoitajaksi hänet nimitettiin v. 1953. Hän kuului useita vuosia yhtiön ammattikoulun johtokuntaan. Työtovereitensa keskuudessa hän oli tunnettu hyvänä ja rehtinä miehenä. Vainajaa jäi lähinnä suremaan kaksi tytärtä.

Jatkoa sivulta 19

posliini oli jo etukäteen pannut suunnittelemaan ostoksia, mutta ehdittiin silti tehdä sightseeing-retki moottorilla ja ihailla kaupunkia mereltä päin. Kuninkaallinen taulugalleria herätti ihastusta ja Charlottenlundin akvaario jäi elämänikuiseksi muistoksi. Ruotsin puolella tutustuimme Ronnebyn kylpylään, jossa yövyimme vanhoissa puistotaloissa. Seuraavana kohteena oli Kalmar, jonka marttayhdistykseen olimme ottaneet etukäteen yhteyttä. Suurenmoisella tavalla sikäläiset martat hoivasivat näitä "kaukaisesta Karjalasta saapuneita ahkeria kutojia" (paikallisen lehtireportterin sanonta). Itäistä rannikkotietä ajettiin Norrtäljeen, jossa matkan viimeinen yö vietettiin. Pitkän matkan loistavaksi päätepisteeksi muodostui lauttamatka tyynellä merellä auringon helottaessa kirkkaalta taivaalta — kuluneen kesän harvoja kauniita päiviä.

Tupakkalakosta

Tupakan syntilista on pitkä ja raskas. Jokainen valveutunut kansalainen ei ole voinut olla lukematta tai kuulematta tupakoinnin terveydelle aiheuttamista vaaroista. Siksi on turha enää saarnata keuhkosityövästä, kroonisesta hengitysteiden katarista ym. näille tupakan tupruttajille. Mutta puhukaamme vähän tupakkalakosta eli miten tästä piintyneestä tavasta voi päästä irti.

Ensiksi on sanottava, että mitään vastamyrrykyä tai pätevää vierottamiskeinoa ei ole toistaiseksi olemassa, vaan tupakkalakon onnistuminen riippuu yksinomaan luonteen lujudesta. Puolinaiset ratkaisut eivät onnistu: joko kaikki tai ei mitään. Jos tupakkamäärää ruvetaan pienentämään, niin jäljellä olevasta päiväannoksesta tulee entistä tärkeämpi. Pian seuraatte kellon viisareiden kulkua ja laskette hetkiä seuraavaan tupakkataukoon. Vedonlyönti siitä, että voitte olla tupakoimatta niin ja niin kauan, on psykologisesti myöskin huono keino. Eihän moraali saa toki kestää tai kaatua rahan voimalla. Hävitty veto ei myöskään nosta kenenkään

omanarvon tuntoa. Turhaa on myöskin puhua tupakan aiheuttamista taloudellisista kuluista. Ken polttaa, hän löytää siihen satasensa aina jostakin. Tupakoimattoman finanssit ovat tuskin tupakoijan vastaavia paremmat. Raha kuluu johonkin muuhun vastaavaan eikä kartu pankkitilille.

Pelko epäonnistumisesta lienee tavallisia syitä siihen, ettei tupakkalakoon tule ryhdyttyä. Mutta koska kysymyksessä on vain piintynyt tapa — ei himo — ei tupakoinnin lopettaminen ole sen ylinhimillisempää kuin jonkin muunkaan tavan poisjättäminen. Voimehan muistella miten vaikeaa oli opetella tupakoimaan!

Näin tupakkalakko onnistuu:

— Mieti ensin asia täysin selväksi itsellesi. Muistele ja lue mitä tiedät tupakan vaikutuksesta elimistöön. Katsele hampaitasi ja harmaata ihoasi peilistä, vilkaise keltaisia nikotiinisormiasi. Muista aamukäheyttesi, yskääsi, hengenahdistusta liikkuessasi, tupakanhajuista hengitystäsi. Millainen siivoonkaan ahkeran tupakkamiehen pöydällä ja huoneet tunkkaisen tuntuisia!

— Tee luettelo kaikista niistä syistä, miksi tupakointi olisi mielestäsi lopetettava. Näin tulet vaakuuttuneeksi asiasta.

— Kun päätät, niin ilmoita lakosta perheellesi ja ystäville.

Koeta saada jokin kumppani alkamaan samanaikaisesti kanssasi.

— Hävitä tupakkavarastosi heti alkamispäivänä. Tuhkakupit ja tulitikutkin pois näkyvistä. Ensi päivinä voit tarvita tupakan korvikkeina pastilleja, purukumia yms.

— Koeta välttää tupakavia tovereitasi ensi päivinä. Jos sinulle naureskellaan ja tarjoillaan tupakkaa, niin muista tekemääsi päätöstä ja omaa luetteloa. Muista että nuo toiset eivät uskalla edes yrittää ja ovat heikkoja tässä tahdonlujutta vaativassa asiassa, jonka olet päättänyt toteuttaa.

— Hengitä syvään ulkona liikkuessasi. Huomaat tuntevasi jälleen tuoksuja ja hajuja luonnosta, jotka jo olivat melkein unohtuneet muististasi. Ruoassakin tunnet jo vanhoja, hyviä makuja. Nämäkin vaatimattomat voitot tulevat ilahduttamaan sinua suuresti. Kohta jää kattarisi pois ja pystyt hengästymättä liikkumaan — alat olla voiton puolella! Elämä maistuu uudenveroiselle ja toteutettu päätös nostaa itsetuntoasi.

— Kun useita viikkoja on kulu-
nut, niin kiusaus hellittää. Älä silti kokeile ainuttakaan kertaa lakon pitävyyttä. Tee uusi tilinpäätös ja vastaa rehellisesti itsellesi: etkö voikin nyt paremmin kuin ennen savuisessa maailmassasi. Itsensä voittaminen on elämän suurimpia tekoja.

Jatkoa sivulta 17

kaan? Lähdemme Vanhan kasarmin nurkalta nykyiselle ammattikoululle päin. Siinä näemme pitkät rivit maalaisia hevosineen kuormissa kaikenlaisia maalaistalon tuotteita. Saunan lähettyvillä on useita olkikuormia, joista tehtäiset saavat sänkynsä pohjalle pehmitettyä. Sitten kohtaamme räsyäijät, joiden karjalainen murre kuuluu jo kauas: "Kivkuppii, pottii, vattii, lusikoi, rautasii, savisii, lautasii, kukkopillilöi ja pikanelilöi, saippuvoit ja renikoit." Tämä oli rätтиukkojen markkinaviisu. Sitten ovat vuorossa kalakauppiat. Käännyimme takaisin päin. Siinä on muutamia puutarhureita kuormineen ja sen jälkeen ovat vuorossa lihan, juuston ja leivän kauppiat. 'Rys-

sien' rinkilät maistuvat hyviltä. Heillä oli leipomo Keltissä ja huhuttiin, että he vastasivat taikinan jaloillaan.

Pienen kasarmin seinän vieressä on myyntipöytiä kahdessa rivissä sekä poikittais- että pituussuunnassa. Siinä on kaikenlaisen rihkaman kauppiaita, Helppo-Heikkejä ja onnenpyöräänsä tarjoavia. Vaate- ja jalkinekauppiat tapaamme koulun portin kohdalla. Ylipäänsä vaatetavaraa, kankaita, mattoja ja jalkineita on runsaasti tarjona. Kaikki näyttävät tuntevan 'Lahlen Kallen'. Hän on jo ulkonaiselta olemukseltaankin huomiota herättävä, suuri kokoinen, lihavahko, punanaamainen ja erittäinkin punanenäinen. Hän myy kaikille käypää valmista vaatetta helpolla ja velaksikin.

Vanha sokea mäntyharjulainen

viulunsoittaja kuului markkinakuvaan paitsi kovilla pakkasilla. Hän soitteli viulullaan haikeita säveliä ja polkan pätkiä saaden vanhaan hattuunsa muutaman markan pieninä kolikkoina. Joskus kävi laanilla haitarinsoittajakin ja taikatemppujen tekijä.

Kun päiväläiset tulivat aamiaiselle klo 11 aikaan, oli laani jo kauppiasta tyhjä. Joku kangaskauppias vielä hevoskyytiä odotellessaan keräili loppuja tavaroitaan. Sitten tulivat torille myyntipöytien kasaajat sekä siivoojat. Kuusaan laani oli yleensä siisti. Sen puhtaanapitämisestä huolehti jatkuvasti eräs vanha nainen, mutta torikaupan päätyttyä sitä puhdistamaan saapui useita naisia. Illalla laani olikin täysin kunnossa vastaanottamaan vaikka tennispelaajat.

